ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΞΑΜΗΝΟΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ..... *Δραχμὰς 5*
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ..... *Φρ. Χρ. 8*

ΕΤΟΣ Α' — ΑΡΙΘΜΟΣ 12

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΕΚΑΣΤΟΝ ΦΥΛΛΟΝ Λ. 10

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν:
"ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ" ΑΘΗΝΑΣ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 25 Μαρτίου 1906

Ἡ «ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ» διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν καὶ τῶν ἔλεγχον δωδεκαμελοῦς συμβουλίου ἐκ δικηγόρων ἐν Ἀθήναις.

Ἐπόπτης τῆς ὕλης καὶ ὑπεύθυνος
ΠΕΤΡΟΣ ΘΗΒΑΙΟΣ
Δικηγόρος ἐν Ἀθήναις

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 48 ΤΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΝΟΜΟΥ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Ὅταν ὁ Νομοθέτης θέλῃ τι λέγει αὐτὸ σαφῶς καὶ ρητῶς· τὸ ἤθελεν εἰς τὸ ἄρθρον 128 § 2, δὲν τὸ ἤθελε καὶ δὲν τὸ εἶπεν οὕτω εἰς τὰ 48 καὶ 129. Καὶ ὀρθῶς καὶ εὐλόγως· διότι τοιαύτη ἔννοια τοῦ ἄρθρου 48 ἤθελεν εἶσθαι τρομερὰ παγὶς εἰς ἀνθρώπους ἀκάκους καὶ ὅμως ἐπιπολαίους, φοικῶδες δὲ ὅπλον εἰς τὰς χεῖρας ἀσυνειδήτων ἐκβιαστῶν ἢ ἀπαισίων μηνυσεομανῶν καὶ ἀχαλινώτων ψευδολόγων· διότι τοιαύτη ἔννοια τοῦ ἄρθρου 129 ἤθελεν εἶσθαι ἀνήκουστον φόβητρον εἰς τὰς χεῖρας ἐξημμένης καὶ ἰσχυούσης πολιτικῆς φατρίας ἐν ἡμέραις ζωηροῦ πολιτικοῦ ἀνταγωνισμοῦ καὶ φανατικῶν συναθροίσεων πολιτῶν, διαδηλούντων ἑκατέρωθεν μετὰ πείσματος τὸ ἀντίθετον φρόνημά των μετὰ τῶν ἀναποφεύκτων παρεκτροπῶν καὶ ἀλογίστων προτροπῶν (δὲν εἰξεύρομεν πόσοι διαβιοῦσιν ἐν Ἀθήναις χρηστοὶ καὶ ἔντιμοι πολῖται, ὑπεράνω τῶν ὁποίων διῆλθεν ἡ ποινὴ τῶν ἰσοβίων δεσμῶν).

Ἐποιησάμεθα λόγον περὶ τῆς ἐννοίας τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 129, διότι γενικῶς ὑποστηρίζεται ἀντίθετος ἔννοια καὶ μάλιστα ὡς ἐπιχείρημα δῆθεν ὑπὲρ τῆς ὑποστηριζομένης ἐνταῦθα γνώμης περὶ τῆς ἐννοίας τοῦ ἄρθρου 48. ἐνῷ ἡμεῖς θέλομεν νὰ καταδείξωμεν τὸ προσόμοιον τῆς διατάξεως τῶν δύο τούτων ἄρθρων, ἐν ἀντιθέσει ἀμφοτέρων πρὸς τὴν σαφῆ καὶ ρητὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 128 § 2, ὅπου καὶ μόνον ὁ νομοθέτης ἐθεώρησε τιμωρητέαν καὶ τὴν ἁπλῆν τῆς σκέψεως ἔκφρασιν καὶ μὴ εἰσακουσθεῖσαν, λόγῳ ταῦ ἐξαιρετικῶς δημοσίου χαρακτῆρος τοῦ ἐνόχου καὶ τοῦ ἐκτροχιασμοῦ του ἀπέναντι τοῦ νόμου, οὗ ἐτάχθη φύλαξ, καὶ τῆς θέσεώς του πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτόν, οὓς ἐνετάλη νὰ ἐκπαιδεύσῃ ἐν νομιμοφροσύνῃ καὶ πειθαρχίᾳ· θελήσας δὲ τοῦτο, εἶπεν αὐτὸ ρητῶς καὶ σαφῶς, καταδεικνύων γνῶσιν τοῦ λόγου καὶ τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς σημασίας καὶ **διακρίσεως** ἑκάστης τῶν διατάξεών του.

Μετὰ ταῦτα προσηλωθῶμεν ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ διερεύνησιν τοῦ ἄρθρου τούτου 48. Ἔνοχος κατ' αὐτὸ εἶνε: α') ὅστις ἔδωκε διαταγήν, β') ὅστις ἔδωκε παραγγελίαν, γ') ὁ μεταχειρισθεὶς βίαν, δ') ὁ μεταχειρισθεὶς ἀπειλάς, ε') ὅστις ἐχορήγησε μισθόν, ς') ὅστις ὑπεσχέθη μισθόν.

Παρερχόμεθα τὴν διαταγήν, μολονότι δὲν δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν αὐτὴν ἄνευ ἀποδοχῆς· διότι πῶς θὰ ὀνομάσωμεν διαταγὴν μίαν λέξιν, ἀποκρουομένην ἴσως μεθ' ὕβρεων; Ἀλλὰ κυρίως καὶ οὐδαμῶς δυνάμεθα νὰ κατανοήσωμεν ἄνευ ἀποδοχῆς τὴν παραγγελίαν, ἥτις πανταχοῦ τῆς Νομοθεσίας καὶ παρὰ τοῖς ἑρμηνευταῖς εἶνε ἰσοδύναμος καὶ ἐναλλάσσεται ἡ λέξις πρὸς τὴν ἐντολήν, καταδηλοῖ δὲ σύμβασιν, ἐκτὸς ἐὰν καὶ πάλιν ἀποδεχθῶμεν τὸν νομοθέτην ἀγράμματον καὶ νομικῶς ἀκατάρτιστον, ὥστε νὰ εἴπῃ «παραγγελίαν» ἀντὶ «προτροπήν», «παρακίνησιν», «παρόρμησιν» ἢ ἄλλην τινὰ συνώνυμον λέξιν.

Πλείονα θὰ εἴπωμεν περὶ τῆς βίας καὶ τῶν ἀπειλῶν, ἐν σχέσει μάλιστα πρὸς ὅσα διδάσκει ὁ ἀοίδιμος ἡμῶν καθηγητὴς Κ. Κωστῆς, ἑρμηνεύων ἐν τῷ σοφῷ συγγράμματί του τὸ ἄρθρον 48 καὶ διατυπῶν ἀντίθετον γνώμην πρὸς τὴν τολμωμένην ἐνταῦθα. Ἰδοὺ τί ὁλοκλήρως καὶ μόνον γράφει: «Ἡ βία καὶ αἱ ἀπειλαί, ὧν ἐγένετο χρῆσις, ἀπαιτεῖται νὰ ὦσι σοβαραί, καταμαρτυροῦσαι τὴν σταθερὰν ἀπόφασιν τοῦ ποιουμένου χρῆσιν αὐτῶν πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ἐκτελέσεως τοῦ σκοπουμένου ἀδικήματος καὶ ἱκαναὶ πρὸς ἐκφόβησιν καὶ καταναγκασμὸν τοῦ πρὸς ὃν ἀπευθύνονται. Δὲν ἀπαιτεῖται δ' ὅμως αἱ ἀπειλαὶ ν' ἀναφέρωνται εἰς κίνδυνον παρόντα καὶ ἐπικείμενον, ἀλλ' ἀρκεῖ νὰ ὦσι τοιαῦται, ὥστε καὶ διὰ τῆς παραστάσεως μέλλοντος κινδύνου ΝΑ ἐπιδράσωσι ψυχολογικῶς ἐπὶ τὸ καταναγκαζόμενον πρόσωπον». Νομίζω, ὅτι εὑρισκόμεθα πρὸ καταφώρου ἀνακολουθίας, διότι δὲν ἀπαιτοῦμεν μὲν ἀποδοχήν, ἀλλ' ὅμως ἀξιοῦμεν ἐπίδρασιν ψυχολογικήν· ἔπρεπεν ὅμως νὰ ὁρισθῇ καὶ ὁ βαθμὸς τῆς ἐπιδράσεως, παρεχομένου ἡμῖν καὶ τοῦ βαθμομέτρου, ὅπερ θὰ βυθισθῇ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ καταναγκαζομένου. «Ἡ βία καὶ αἱ ἀπειλαὶ ἀπαιτεῖται νὰ ὦσι σοβαραὶ καὶ ἱκαναὶ πρὸς ἐκφόβησιν καὶ καταναγκασμόν», ἀλλ' ὁ καθ' οὗ αὗται ἀπέκρουσεν αὐτὰς καὶ δὲν ἐξεφοβήθη καὶ δὲν κατηναγκάσθη, πιθανώτατα ἐχλεύασεν αὐτὰς καὶ βεβαίως τὰς περιεφρόνησε· ποῦ τότε μένει ἡ σοβαρότης καὶ ποῦ ὑπάρχει ἡ ἐκφόβησις καὶ ὁ καταναγκασμός, διὰ τίνος δ' ἐπὶ τέλους σταθμοῦ θὰ ζυγίσωμεν τὴν σοβαρότητα καὶ διὰ τίνος ψυχομέτρου θὰ μετρήσωμεν τὴν ἐκφόβησιν;

Ἢ μήπως ἡ ἁπλῆ παραγγελία τιμωρεῖται καὶ ἄνευ ἀποδοχῆς, μένει δὲ ἀτιμώρητος ἄνευ ἀποδοχῆς καίτοι συνοδευομένη ὑπὸ βίας καὶ ἀπειλῶν;

Διάσημός τις κακοῦργος καὶ ἐπικινδυνώτατος ἀπειλεῖ διὰ θανάτου δημοσίᾳ ἔξοχον πολίτην ἢ καὶ ὁλόκληρον ὁμάδα πολιτῶν, ἀκολούθως δὲ ὁπλίζεται μέχρις ὀδόντων καὶ ἐνεδρεύει, ὅτε παρατυγχάνει δημοσία δύναμις καὶ ἀναχαιτίζει αὐτὸν ἑτοιμαζόμενον νὰ ἐκτελέσῃ τὸν φοβερόν του σκοπὸν — θὰ τιμωρηθῇ μὲ πρόστιμον ὀλίγων δραχμῶν ἐπὶ παρανόμῳ ὁπλοφορίᾳ. Ὁ ἀπειληθεὶς ἔξοχος πολίτης, ἄγνωστον εἰς ποίαν εὑρεθεὶς ψυχολογικὴν θέσιν, παραγγέλλει πρὸς ἕνα ὑπηρέτην του, ν' ἀποκτείνῃ τὸν διάσημον ἐκεῖνον κακοῦργον, ὁ δὲ ὑπηρέτης ἀποκρούει μεθ' ὕβρεων τὴν παραγγελίαν καὶ δέχεται τὴν συγγνώμην καὶ ἀκολούθως τὰ συγχαρητήρια τοῦ κυρίου του — θὰ τιμωρηθῇ ὁ παραγγείλας κύριος μὲ ἰσόβια δεσμά, κατὰ τὸν Ἄρειον Πάγον, καὶ ἂν παρήγγειλεν εἰς τὰς 8, μετεμελήθη δὲ πικρῶς εἰς τὰς 9 π. μ.

Ἀλλ' ἔλθωμεν εἰς ἄλλο στοιχεῖον τοῦ ἀξιοποίνου. «Ἂν τὸν **ἐχορήγησε** μισθόν», λέγει τὸ περιβόητον ἄρθρον. «Ὁ μισθὸς ὁ **χορηγηθείς**», λέγει ὁ ἀείμνηστος Κωστῆς. Ὥστε ὁ μισθὸς ἐχορηγήθη ἀφ' ἑνὸς καὶ ἐλήφθη ἀφ' ἑτέρου. Δὲν ὑπάρχει ὅμως ἀποδοχή, διότι φαίνεται, ἐχορηγήθη μὲν σοβαρῶς, ἀλλ' ἐλήφθη εἰς τὰ ἀστεῖα. Ἡ συζήτησις ὅμως εἶνε σοβαρωτάτη, διότι ἡ ἀντίθετος δόξα ἐγκλείει μεγίστους κινδύνους. Τὰ αὐτὰ λέγομεν καὶ περὶ τοῦ τελευταίου στοιχείου τοῦ ἀξιοποίνου, τοῦ «ἂν ὑπεσχέθη μισθόν». Ἐγένετο ἡ ὑπόσχεσις, ἔλαβε χώραν, ἐτελείωσε δηλαδὴ ἡ συζήτησις καὶ ἔφθασεν εἰς ἀποτέλεσμα, ὅπερ εἶνε ἐν καὶ μόνον, ἡ συμφωνία. Διότι ἄλλως θὰ ἔλεγεν ὁ νόμος «**ὑπισχνεῖτο**» καὶ οὐχὶ «**ὑπεσχέθη**». Ἀλλὰ προκειμένου περὶ τοῦ «ἐχορήγησε» καὶ «ὑπεσχέθη» προβάλλεται μετὰ σπουδαιότητος ἡ ἑξῆς ἀντίρρησις. Ὁ νομοθέτης, λέγουσιν, ἠθέλησε νὰ τιμωρήσῃ καὶ ἐπὶ ἀποδοχῆς καὶ ἐπὶ μὴ ἀποδοχῆς καὶ περιέλαβεν ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις, τὴν πρώτην ἐπὶ τοῦ «ἐχορήγησε» καὶ τὴν δευτέραν ἐπὶ τοῦ «ὑπεσχέθη». Ἀλλ' ἐρωτῶμεν, ἂν ὁ Α εἴπῃ πρὸς τὸν Β «λάβε τὰς 1000 δραχμάς, ἃς ἔχω, ὡς βλέπεις, ἀνὰ χεῖρας, ὅπως ἀποκτείνῃς τὸν Γ», ὁ δὲ Β ἀπαντήσῃ ἀποφατικῶς καὶ δὲν δεχθῇ τὰς 1000 δραχμάς, θὰ τιμωρηθῇ ὁ Α μὲ ἰσόβια δεσμά, ἀφοῦ οὔτε ἐχορήγησεν οὔτε ὑπεσχέθη μισθόν; Θὰ μείνῃ ἀτιμώρητος; Τότε κατὰ ποίαν λογικὴν εἶνε τιμωρητέος ἐπὶ τῆς μὴ εἰσακουσθείσης ἄνευ προσφορᾶς μισθοῦ παραγγελίας; Ἂν εἰς τὴν πρότασιν τοῦ Α ὁ Β ζητήσῃ 2000 δραχμῶν καὶ ὁ Α ἀρνηθῇ καὶ δὲν ἐπέλθῃ συμφωνία, πάλιν ἰσόβια δεσμά; Τότε διατί δὲν λέγει τὸ ἄρθρον «ὅστις προτείνει, προσφέρει, «**χορηγεῖ**» μισθόν», ἀλλὰ λέγει «ἐχορήγησεν»;

Ἂν ὁ Β ζητήσῃ 3,000 δραχμῶν, ἃς νὰ λάβῃ μετὰ τὴν πρᾶξιν, ἀρνηθῇ δὲ καὶ τοῦτο ὁ Α καὶ δὲν καταρτισθῇ συμφωνία, πάλιν ἰσόβια δεσμά; Διατί, λέγομεν καὶ ἐπαναλαμβάνομεν, δὲν εἶπε τὸ ἄρθρον «ὅστις ἐχορήγει ἢ ὑπισχνεῖτο» μισθόν, ἂν ἤθελε νὰ τιμωρήσῃ καὶ ἐπὶ μὴ ἀποδοχῆς; Ἢ μήπως, λέγομεν καὶ ἐπαναλαμβάνομεν, ὅταν πρόκηται περὶ μισθοῦ, ἀπαιτεῖται ἀποδοχή, δὲν ἀπαιτεῖται δὲ ὅταν πρόκηται περὶ λέξεων καὶ μόνων; «**Ὑπεσχέθη**» λέγει ὁ νόμος, ἐτελειώθη δηλαδὴ ἡ ὑπόσχεσις, δὲν τελειοῦται δὲ ἄνευ ἀποδοχῆς, διότι κατὰ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων καὶ κατὰ τὴν συνήθη πεῖραν γινώσκομεν, ὅτι προηγεῖται μία πρότασις ἢ αἴτησις, αἵτινες συζητοῦνται καὶ καταλήγουσιν εἰς συμφωνίαν ἢ ἀσυμφωνίαν, ὅτε δυνάμεθα, νὰ εἴπωμεν, ὅτι ὑπῆρξεν ἢ δὲν ὑπῆρξεν ὑπόσχεσις· δὲν λέγει ὁ νόμος «προέτεινε μισθόν», ἀλλ' «ὑπεσχέθη», ὅπερ δηλοῖ τι ὡρισμένον καὶ τελειωθὲν καὶ κατὰ τὴν ὕπαρξιν καὶ κατὰ τὸ περιεχόμενον. **Ἂν π.χ. προηγηθῇ ἡ αἴτησις καὶ αἰτήσῃ ὁ Β 2,000 δραχμῶν, ὁ δὲ Α προσφέρῃ μόνον 1000 καὶ δὲν ἐπέλθῃ συμφωνία, θὰ τιμωρηθῇ ὁ Α μὲ ἰσόβια δεσμὰ καὶ θὰ μείνῃ ὁ Β ἀτιμώρητος, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει σύστασις;** Ἀλλ' εἶνε τοῦτο δίκαιον καὶ νόμου λογική; Βεβαίως χάριν τῆς δημοσίας τάξεως ἡ διάταξις, ἀλλ' ὄχι ἐπὶ τῇ σφαγῇ ὅλων τῶν φλυάρων καὶ ἐπιπολαίων ἀνθρώπων, ἐπιμέμπτων καὶ ἀπροσέκτων πολλάκις, ἀλλὰ χρηστῶν καὶ ἐναρέτων πλειστάκις. Δὲν δύναται ἄλλως νὰ πεισθῇ τις, ὅτι ὁ ἐν τοῖς ἀνωτέρω παραδείγμασιν Α ἤθελεν ἐπιμείνῃ, ἂν ἀπεδέχετο ὁ Β, οὐδεὶς δύναται νὰ ἐγγυηθῇ, ὅτι δὲν ἠθέλησεν ἴσως νὰ δοκιμάσῃ τὸν Β ἐκεῖνον.

Καὶ ἀναπτύσσομεν ἄλλην ἡμῶν παρατήρησιν. Τὸ ἄρθρον 48 ἔλαβε τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀξιοποίνου ἐκ τοῦ ἄρθρου 56 § 3, ἢ τἀνάπαλιν, ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἡ πλάνη περὶ τοῦ ὅτι καὶ τὸ ἄρθρον 48 πλάσσει ἠθικὴν αὐτουργίαν. Ἀλλὰ τὸ ἄρθρον 56 § 3 περιέχει καὶ δύο ἄλλα στοιχεῖα, α') συμβουλὴν μετ' ἀπάτης, πειθοῦς ἢ φορτικότητος, β') τὸ προκαλεῖν ἢ μεταχειρίζεσθαι ἐπίτηδες ὡς ἔρμαιον τὴν εἰς ἣν εὑρίσκεταί τις πλάνην, τὸ πάθος ἢ τὴν ψυχικὴν αὐτοῦ ὁρμήν. Διατί τοῦτο; Διότι, προκειμένου περὶ τῆς συμβουλῆς, αὕτη, ὡς γνωστὸν εἰς πάντα νομικόν, ἀφορᾷ κατὰ κανόνα τὸ συμφέρον τοῦ συμβουλευομένου καὶ φυσικὰ προϋποθέτει τὴν ὕπαρξιν ἐν σπέρματι καὶ ἔστω ἐν νεφελώδει καταστάσει τῆς ἰδέας τοῦ ἀδικήματος ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ πρὸς ὃν ἀπευθύνεται, ὥστε ἂν δὲν πραχθῇ τὸ ἀδίκημα, τοὐλάχιστον μέχρις ἀποπείρας, δὲν δυνάμεθα, νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ βούλησις τοῦ συμβουλεύσαντος ἐπέδρασεν ἐπὶ τὴν βούλησιν τοῦ συμβουλευθέντος. Καὶ ὅμως ἐγένετο ἡ συμβουλή, ἐγένετο ἡ ἐνέργεια ὡς καὶ ἐπὶ τῆς διαταγῆς ἢ παραγγελίας καὶ διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, ἂν δὲν ἀπαιτῆται ἀποδοχή, θὰ εἶχε θέσιν ἡ συμβουλὴ εἰς τὸ ἄρθρον 48 καὶ ἔδει νὰ τιμωρῆται ὁ συμβουλεύων.

Καὶ προχωροῦμεν περαιτέρω καὶ λέγομεν, ὅτι ἦτο τοιαύτη ἡ συμβουλὴ ὥστε νὰ ἐπιδράσῃ· ἀλλὰ κατὰ τὸν Νόμον δὲν ἀρκεῖ τοῦτο, πρέπει νὰ ἔχωμεν βεβαιωμένον, ὅτι ὄντως ἐπέδρασεν ἡ μία βούλησις ἐπὶ τὴν ἑτέραν, **παρήγαγεν αὐτήν.** Τοιαύτην δ' ἐπίδρασιν καὶ παγωγὴν βεβαιωμένην μόνον ἐν τῇ ἀποδοχῇ ἔχομεν ἐπὶ διαταγῆς καὶ παραγγελίας καὶ βίας καὶ ἀπειλῶν καὶ χορηγήσεως ἢ ὑποσχέσεως μισθοῦ, ἐπὶ δὲ συμβουλῆς μόνον ἐπὶ πραχθέντος ἀδικήματος, ὅτε ὅμως ἔχομεν ἠθικὴν αὐτουργίαν καὶ διὰ τοῦτο «**ἡ συμβουλὴ**» δὲν εἶχε θέτιν εἰς τὸ ἄρθρον 48. Θὰ εἶχεν ὅμως εὑρεῖαν θέσιν, ἂν δὲν ἀπῃτεῖτο ἀποδοχή, ἀλλὰ μία τις ἐκδήλωσις τῆς σκέψεως καὶ τῆς βουλήσεως. — Διὰ τοὺς αὐτοὺς ἐπακριβῶς λόγους δὲν περιέχεται εἰς τὸ ἄρθρον τοῦτο καὶ ἡ ἑτέρα περίπτωσις ἀξιοποίνου τοῦ ἄρθρου 56 § 3.

Καὶ μετὰ ταῦτα, προβάλλομεν τὸ τελευταῖον ἡμῶν ἐπιχείρημα — τελευταῖον κατὰ τὴν τάξιν καὶ οὐχὶ κατὰ τὴν δύναμιν καὶ βαρύτητα. **Ἐπὶ πάσης ἀμφιβολίας πάσης ποινικῆς διατάξεως κανὼν ἐπιβλητικὸς καὶ ἄνευ ἐξαιρέσεως εἶνε ἡ ἐπιείκεια.**

Διάταξις ὡς ἡ τοῦ ἄρθρου 48 εἰς οὐδεμίαν νεωτέραν Ποινικὴν Νομοθεσίαν ὑπάρχει. Μετ' ἀπορίας δ' ἠκούσαμεν τοῦ παρ' Ἀρείῳ Πάγῳ Εἰσαγγελέως ποιησαμένου λόγον περὶ τοῦ νεωτέρου ἀληθῶς νόμου ἐν Βελγικῇ, ὅστις τιμωρεῖ τὸν προτείνοντα, ὅπως **αὐτὸς οὗτος** ἀντὶ μισθοῦ διαπράξῃ ἀδίκημα. Ἂν ὄντως ὁ νόμος οὗτος, ὅστις ἀπέρρευσεν ἄλλως ἐξ εἰδικῆς αἰτίας καὶ ἐξ ἰδιαιτέρων ἐκεῖ συγχρόνων λόγων κοινωνικῶν ἢ πολιτικῶν ἐκτροχιασμῶν, ἂν, λέγομεν, ἔχῃ ὁμοιότητα πρὸς τὸ ἡμέτερον ἄρθρον 48, τότε βεβαίως ὅλαι αἱ σκέψεις ἡμῶν εἰσι πεπλανημέναι καὶ ἀβάσιμοι. Ὡσαύτως ἐποιήσατο λόγον καὶ περὶ τῆς § 111 τῆς Γερμανικῆς ποινικῆς νομοθεσίας, ὅπου, ὡς εἶπε, πρόκειται περὶ ἀδικήματος διαπραττομένου δημοσίως καὶ ἐν δημοσίᾳ συναθροίσει, πρόκειται δηλαδὴ περὶ διατάξεως συγγενοῦς ἔστω πρὸς τὸ ἡμέτερον 129 οὐδαμῶς δὲ πρὸς τὸ 48.

Μόνον ὅταν ἐποιεῖτο λόγον περὶ τοῦ Αὐστριακοῦ Ποινικοῦ Κώδικος εἶχε δίκαιον, ἀλλὰ πρῶτον μέν, καθ' ἡμᾶς, ἡ διάταξις ἐκείνη ἔχει τὴν ἔννοιαν, ἣν

ἡμεῖς νομίζομεν περὶ τοῦ ἡμετέρου 48, δεύτερον δὲ ὁ Αὐστριακὸς Κῶδιξ χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1852 καὶ εἶνε ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων νομοθεσιῶν, τρίτον δὲ δοξάζομεν, ὅτι καὶ ὁ μεταφράζων νομοθέτης δὲν στερεῖται ἰδίας βουλήσεως καὶ δὲν ἐκτελεῖ ἀποκλειστικῶς μηχανικὴν ἐργασίαν, ἀλλὰ καὶ μεταφράζων νομοθετεῖ, πολλάκις δὲ μία λέξις ἢ ἀλλοία τῶν λέξεων διάταξις μεταβάλλει τὴν ἔννοιαν ὁλοκλήρου θεσμοῦ. Διὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο θεωροῦμεν δυστυχῆ τὴν παρ' ἡμῖν νομικὴν ἐπιστήμην, μὴ ἐγκύπτουσαν εἰς τὴν διερεύνησιν τῶν νεωτέρων ἡμῶν νόμων, ἀλλ' ἐπιζητοῦσαν τὴν ἔννοιαν καὶ τῶν τελευταίων διατάξεων καὶ τῶν ἐσχάτων λεπτομερειῶν εἰς τὰ ἀλλαχοῦ δ δασκόμενα, παρασυρομένην ἐκ τῆς ὁμοιότητος τοῦ συνόλου τῶν θεσμῶν, τῶν κεφαλαίων καὶ τῶν γενικῶν ἢ καὶ οὐσιωδῶν διατάξεων. Προκειμένου δὲ μάλιστα περὶ τοῦ ἐν λόγῳ ἄρθρου 48, ὁ ἡμέτερος νομοθέτης παρέλαβεν αὐτὸ ἐκ τοῦ ἄρθρου 39 τοῦ Βαυαρικοῦ Νομοσχεδίου τοῦ 1827, ὅπερ εἶχε τροποποιήσει καὶ συμπληρώσει τὸ ἄρθρον 48 τοῦ Νόμου τοῦ 1813, εἶχε δὲ ὑπ' ὄψιν ὁ νομοθέτης ἡμῶν, ὅτι τοιαύτην διάταξιν δὲν περιεῖχε τὸ Βαυαρικὸν Νομοσχέδιον τοῦ 1831, ὥστε ἔχομεν ἐπὶ πλέον ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι πιθανώτατα —βεβαίως καθ' ἡμᾶς—διεσκεύασεν ἄλλως τὸ ἄρθρον τοῦτο, ὅπερ καὶ ἐν Βαυαρίᾳ ὑφίστατο ἑκάστοτε τροποποιήσεις καὶ ἀποκρούσεις.

Β'.

Τὸ ἀδίκημα καθ' ὃ ἐφαρμογὴν ἔχει τὸ ἄρθρον 48 εἶνε δυνατὸν νὰ διαπραχθῇ ἐν βρασμῷ ψυχικῆς ὁρμῆς;

Δεχόμενοι, κατὰ τὰ ἀνωτέρω, ὅτι ἀπαιτεῖται ἀποδοχή, ὑποχρεούμεθα ν' ἀπαντήσωμεν ἀποφατικῶς. Διότι κατὰ φυσικὸν λόγον δὲν δυνάμεθα νὰ νοήσωμεν συζητήσεις καὶ διαπραγματεύσεις καὶ συμφωνίας ἐν βρασμῷ ψυχικῆς ὁρμῆς. Ἐπιβάλλεται δ' ἔτι μᾶλλον ἡ ἀποφατικὴ ἀπάντησις, ὅταν δικαστικῶς βεβαιωθῇ ἡ ἤρεμος καὶ μεμελετημένη κατάστασις τοῦ πρὸς ὃν ἡ παραγγελία ἢ ἡ ὑπόσχεσις μισθοῦ, διότι ἄλλως περιπίπτομεν εἰς νομικὸν ἄτοπον. Ἐὰν ἐκτελεσθῇ ἡ μελετηθεῖσα πρᾶξις, ἐκ τίνος προσώπου θὰ κριθῇ ὁ χαρακτηρισμὸς τῆς πράξεως; Ἀναμφιβόλως ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ φυσικοῦ αὐτουργοῦ, ἐκ τῆς πράξεως τοῦ ὁποίου δανείζεται ὑποχρεωτικῶς τὸ ἀξιόποινον ὁ ἠθικὸς αὐτουργός, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Liszt. Ὅταν δηλαδὴ ὁ φυσικὸς αὐτουργὸς δρᾷ ἐκ προμελέτης, τότε ὁ ἠθικὸς αὐτουργὸς ἢ εἶνε ἔνοχος καὶ οὗτος ἐκ προμελέτης ἢ εἶνε ἀθῶος. Ἢ μήπως θὰ εἴπωμεν, ὅτι συνάγεται ἡ προμελέτη διότι ἐτελέσθη ἡ πρᾶξις, κρίνοντες τὴν ψυχικὴν κατάστασιν μετὰ τὴν πρᾶξιν; Ὡς δῆλον, περιπίπτομεν ἀπὸ ἀτόπου εἰς ἄτοπον, δεχόμενοι τὴν ἐναντίαν ἀρχήν.—Ἔχομεν πάντοτε ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἀπαιτεῖται ἀποδοχή, ἵνα ἔχῃ ἐφαρμογὴν τὸ ἄρθρον 48.— «Ἡ **μελετηθεῖσα** πρᾶξις» λέγει τὸ περίφημον ἄρθρον, δὲν λέγει «προταθεῖσα», «διαταχθεῖσα», «παραγγελθεῖσα», «σκοπηθεῖσα» ὅπως περιλάβῃ ὅλας τὰς περιπτώσεις.

Πάσας τὰς λέξεις ταύτας βεβαίως ἐγίνωσκεν ὁ Νομοθέτης, ἀλλ' ὅμως εἶπε «**μελετηθεῖσα**», διότι εἶχεν ὑπ' ὄψιν σκέψιν καὶ συζήτησιν καὶ διαπραγματεύσεις καὶ συμφωνίας, οὐχὶ δὲ ἕνα λόγον ὀργῆς καὶ μίαν ἔκφρασιν ἀγανακτήσεως, εἶχε τοσούτῳ μᾶλλον ὑπ' ὄψιν τὴν λέξιν «**σκοπηθεῖσα**» καθ' ὅσον αὕτη καὶ μόνη ἀποδίδωσι τὴν ἀντίστοιχον Γερμανικὴν λέξιν, δὲν ἠθέλησεν ὅμως αὐτὴν ὁ ἡμέτερος Νομοθέτης καθ' ὅσον μετέφραζε μὲν ἀλλὰ καὶ ἐνομοθέτει, εἶχε δὲ πλήρη καὶ ἀποδεδειγμένην συνείδησιν τούτου καὶ τῆς διαφορᾶς πολλαχοῦ τῶν δύο κειμένων καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἄρθρον 2 τοῦ ἀπὸ 24 Ἰουλίου 1835 Διατάγματος διατάσσει, ὅτι μόνον τὸ Ἑλληνικὸν κείμενον ἔχει νόμου ἰσχύν, ἥτις διάταξις δὲν θὰ εἶχεν ἔννοιαν ἐὰν δὲν ὑπῆρχον διαφοραί, ἥτις διάταξις δὲν θὰ ὑπῆρχεν ἐὰν ὁ νομοθέτης δὲν ἐγίνωσκεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὰς διαφορὰς ταύτας.

Εἴπομεν δ' ἀνωτέρω, ὅτι ὅτε ἐνομοθετεῖτο παρ' ἡμῖν τὸ ἄρθρον 48, οὔτε ἐν Βαυαρίᾳ ὑπῆρχεν ἑδραία γνώμη περὶ τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης μορφῆς καὶ περὶ τῆς ἀνάγκης καὶ ὀρθότητος τῆς διατάξεως ταύτης, ἣν εἶχεν ἐξοβελίσει τὸ τελευταῖον νομοσχέδιον.

Ἀλλὰ μελέτη καὶ βρασμὸς ψυχικῆς ὁρμῆς, φρονοῦμεν, ὅτι δὲν συμβιβάζονται φυσικῶς ἐν τῇ διανοίᾳ καὶ τῇ ψυχῇ τοῦ ἀνθρώπου. — Τὸ φυσικῶς δὲ ἀδύνατον εἶνε καὶ λογικῶς ἀσυμβίβαστον καὶ νομικῶς ἀπαράδεκτον καὶ ἀβάσιμον.

Δὲν ἀγνοοῦμεν, ὅτι ἐπὶ τῶν νομικῶν ζητημάτων ὅσον ἐστὶν ἀπαραίτητος ἡ ἔρευνα, τόσον ἐπιβάλλεται καὶ ὁ δισταγμὸς πρὸς πᾶσαν γνώμην. Ἴσως ἐστὶν ἄξιον τὸ θέμα, ὅπως ἀκουσθῶσιν αἱ γνῶμαι πλειόνων.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 12 Μαρτίου 1906.

Εὐστρ. Κουλουμβάκης
Δικηγόρος Ἀθηνῶν

ΑΡΘΡΑ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ τῇ 25 Μαρτίου

Ὁ πρόεδρος τοῦ δικηγορικοῦ συλλόγου Ἀθηνῶν κ. Ἰωάν. Εὐκλείδης, ἐγκαινίζων τρόπον τινὰ ἓν τῶν κυριοτέρων τοῦ δικηγορικοῦ συλλόγου ἔργων, οἷον τὸ τῶν δημοσίων διαλέξεων ἐπὶ ἐπιστημονικῶν θεμάτων, ἀνέπτυξε τὴν παρελθοῦσαν Παρασκευὴν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ τὸ ζήτημα κατὰ πόσον εἴμεθα ἤδη ὥριμοι πρὸς ἀπόκτησιν Ἀστικοῦ Κώδικος, ἢ μᾶλλον κατὰ πόσον ἡ ἀνάγκη τοιούτου Κώδικος κατέστη ἀναπόφευκτος.

Ὁ σεβαστὸς ὁμιλητὴς ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς ἀρχῆς ὅτι τὸ Ρ. Δίκαιον, παρὰ τὸ εὔπλαστον τῶν διατάξεών του, δὲν εἶνε δυνατὸν πλέον νὰ προσαρμοσθῇ εἰς τὰς νεωτέρας κοινωνίας καὶ νὰ ἐξυπηρετήσῃ ἁπάσας τὰς ἀνάγκας ἃς ἰδέαι νέαι καὶ πρόοδοι ἐν παντὶ κλάδῳ παρήγαγον. Ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ταύτης ὁρμηθείς, κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀντιταχθῇ δευτέρα γνώμη περὶ τῆς κωδικοποιήσεως τοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου, ὅπως καταστήσῃ δὲ ἀκαταμάχητον τὴν γνώμην του ταύτην, διεξῆλθεν, ἐν ὀλίγοις μὲν καὶ διὰ γενικωτάτων γραμμῶν, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς παρατηρητικότητος ἅπαντα σχεδὸν τὰ μέρη τοῦ Δικαίου, προσπαθήσας οὕτω νὰ καταστήσῃ ὅσον τὸ δυνατὸν ζωηροτέραν τὴν ἀντίθεσιν τῆς νεωτέρας ἀντιλήψεως ἐν συγκρίσει πρὸς πλείστους τοῦ Ρ. Δικαίου θεσμούς, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀνέφερε τὸ Βελλειάνειον δόγμα, ὅπερ κινδυνεύει νὰ ἀπονεκρώσῃ τὸ ἥμισυ τῆς ἀκινήτου κτήσεως καὶ νὰ καταστήσῃ τοῦτο ἐκτὸς συναλλαγῆς, τὰ περὶ κωλυμάτων τοῦ γάμου, τὰ τῶν λόγων διαζυγίου, τὰ τῆς συνενοχῆς, τὰ τῆς νομῆς, τὰ περὶ ἐκτελεστῶν διαθήκης, τὰ περὶ ἀπόρου χήρας καὶ ἀμοιβαίου ἐν γένει κληρονομικοῦ δικαιώματος τῶν συζύγων, τὰ περὶ συνεισφορᾶς, υἱοθεσίας, χειραφεσίας, τὰς συγκρουομένας καὶ χασματικὰς διατάξεις τῆς πατρικῆς ἐξουσίας ἐν σχέσει πρὸς τὸν νέον περὶ ἀνηλίκων καὶ ἐπιτροπείας νόμον καὶ πλεῖστα ἄλλα ἅτινα ἀτυχῶς δὲν δυνάμεθα, ἕνεκα τοῦ στενοῦ τοῦ χώρου, νὰ παραθέσωμεν. Μετὰ τὴν συγκριτικὴν ταύτην ἐργασίαν καὶ τὸ ἐκ ταύτης πόρισμα, ὅτι ἡ σύνταξις Ἀστικοῦ Κώδικος ἀποτελεῖ ἀνάγκην ἣν αὐτὰ τὰ πράγματα ἤρξαντο ἐπιβάλλοντα, ἐξιστόρησεν ὁ κ. Εὐκλείδης τὰς διαφόρους ἐργασίας τῶν κατὰ καιροὺς ἐπιτροπῶν καὶ τὰς διαφόρους ἀστόχους μέχρι τοῦδε ἀποπείρας ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ὡς καὶ τὰς διχογνωμίας αἵτινες προέκυψαν καὶ ἐξακολουθοῦσιν ὑφιστάμεναι περὶ τῆς βάσεως τῆς πρὸς σύνταξιν Ἀστικοῦ παρ' ἡμῖν Κώδικος ἐργασίας. Εἰς τὸ μέρος τοῦτο τοῦ λόγου του, συνοπτικώτερον ἢ ὅσον ἔπρεπεν ὁ κ. Εὐκλείδης ἐκθέσας ἐν ὀλίγοις τὰς γνώμας τῶν μέν, δεχομένων ὅτι ὁ ἡμέτερος Κῶδιξ δύναται νὰ εἶνε ἀκριβὴς τοῦ Γαλλικοῦ ἢ τοῦ Ἰταλικοῦ ἢ τοῦ Γερμανικοῦ Κώδικος μετάφρασις, καὶ τῶν ἄλλων, καθ' οὓς ὁ Κῶδιξ ἐπιβάλλεται νὰ εἶνε καθαρῶς Ἑλληνικός, ἠκολούθησε τὴν μέσην ὁδόν, κατὰ τὴν ὁποίαν βάσις ἐν τῇ τοιαύτῃ ἐργασίᾳ πρέπει νὰ χρησιμεύσῃ ὁ Γερμανικὸς Ἀστυκὸς Κῶδιξ, ὁ κατ' αὐτὸν ἀσυγκρίτως ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν τελειότερος, τροποποιούμενος ἢ συμπληρούμενος ἐπὶ τῇ βάσει εἴτε τῆς ἀλλοίας ἐν Ἑλλάδι ἀναπτύξεως ὡρισμένων σχέσεων, εἴτε ἀρχῶν τινῶν ὧν ἡ ἐπικράτησις ὀφείλεται εἰς θρησκευτικοὺς ἢ κοινωνικοὺς ἢ ἄλλους εἰδικοὺς λόγους. Εὐνόητον ὅτι ἡ ὁδὸς αὕτη ἣν ὁ κ. Εὐκλείδης ἐχάραξεν, ἡ φαινομενικῶς μέση, δὲν ἀποκλείεται ἐν τῇ ἐφαρμογῇ νὰ καταλήξῃ εἰς τὴν μίαν τῶν δύο ἄκρων, εἰς μετάφρασιν τουτέστι κατὰ πόδας ἑνὸς ἐκ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κωδίκων, ἢ μᾶλλον τοῦ Γερμανικοῦ, ἢ εἰς τὸ πελαγοδρόμημα τῆς συντάξεως Κώδικος καθαρῶς Ἑλληνικοῦ, οὐχὶ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν κατασκευῆς θεσμῶν ἢ νομικῶν διατάξεων μὴ ἀπαντωμένων ἀλλαχοῦ, ἀλλὰ συνονθυλεύματός τινος κατὰ τὰ πρότυπα τοῦ περὶ ὑποθηκῶν ἢ ἐπιτροπείας νόμου.

Τὸ ζήτημα εἶνε τόσον σοβαρόν, ὥστε ἡ ἐκ τοῦ προχείρου καὶ ἀπὸ τρίποδος γνώμη οὐδεμίαν δύναται νὰ ἔχῃ σκοπιμότητα. Ἂν ὅμως ἡ Κωδικοποίησις καὶ ἐν Ἑλλάδι τοῦ Ἀστυκοῦ Δικαίου κατήντησεν ἀνάγκη, ὡς καὶ ὁ κ. Εὐκλείδης ὑπεστήριξε καὶ οὐδεὶς ἔχει λόγον νὰ ἀντείπῃ, φρονοῦμεν ὅτι ἡ πρὸς πλήρωσιν τῆς τοιαύτης οὐσιώδους ἀνάγκης μέχρι τοῦδε ἐργασία, πᾶν ἄλλο ὑπόσχεται ἢ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ ἔργου ἐν μέλλοντι ἔστω καὶ ἀπωτέρῳ. Ἐπιτροπαὶ συγκροτούμεναι μὲ τὴν ἐκ τῶν προτέρων βεβαιότητα ὅτι θὰ διαλυθῶσι μετὰ πάροδον μικροτέρου ἢ μεγαλειτέρου χρόνου καὶ συνέστησαν καὶ θὰ συγκροτηθῶσιν εἰς τὸ μέλλον τόσαι ὅσοι οἱ κατὰ καιροὺς Ὑπουργοὶ οἱ φιλοδοξοῦντες δάφνας Ἰουστινιανοῦ ἢ Ναπολέοντος.

Ἀτυχῶς ὅμως δὲν ἀρκεῖ πλέον ἡ φιλοδοξία ἑνὸς Ὑπουργοῦ. Ἐφ' ὅσον τὸ Κράτος δὲν κατανοήσῃ τὴν ἀνάγκην καὶ δὲν ἀποσπάσῃ ἀπὸ τῶν γραφείων των ἢ τῶν δικαστικῶν ἑδρῶν των τοὺς ἐνδεδειγμένους δι' ἔργον τόσης σημασίας δικηγόρους ἢ καθηγητὰς ἢ δικαστάς, θὰ ὑφίσταται ἴσως ζήτημα συντάξεως Ἀστυκοῦ Κώδικος, δὲν θὰ γεννηθῇ ὅμως Κῶδιξ.

Η ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΟΥ
κ. ΑΝΔ. ΓΑΡΟΥΦΑΛΙΑ

Μετὰ τὴν διεξοδικὴν προανάκρισιν, ἣν ἀπὸ τριῶν περίπου μηνῶν ἐνεργεῖ ἐπὶ τῆς γνωστῆς ταύτης ὑποθέσεως ὁ κ. Εἰσαγγελεὺς τῶν Ἐφετῶν, ἀπηύθυνε πρὸ ἑβδομάδος ὁλόκληρον τὸν φάκελλον πρὸς τὸν κ. Πρόεδρον τῶν Ἐφετῶν, ὅστις κατὰ νόμον ἔχει ἁρμοδιότητα πρὸς ἐνέργειαν τακτικῆς ἀνακρίσεως. Συνεπείᾳ τούτου ὁ κ. Πρόεδρος τῶν Ἐφετῶν, ὢν βεβαρυμένος ἐξ ἄλλων ἐργασιῶν καὶ μὴ δυνάμενος ὡς ἐκ τούτου νὰ ἐνεργήσῃ αὐτοπροσώπως τὰς ἀνακρίσεις ταύτας, συνεκάλεσε τὸ Συμβούλιον τῶν Ἐφετῶν, ὅπερ ἀνέθεσε τὴν ἐνέργειαν τούτων εἰς τὸν Ἐφένην κ. Βασίλ. Ταμπακόπουλον. Καθόσον εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ γνωρίζωμεν, ὁ κ. Ταμπακόπουλος ἐξήτασεν ὡς μάρτυρας μέχρι τῆς σήμερον τοὺς δικηγόρους κ. κ. Γεώργ. Φιλάρετον καὶ Μιλτ. Σακελλαρίου.

*

Ἑτέρα ὑπόθεσις διὰ τὴν ὁποίαν ὁ αὐτὸς Πρωτοδίκης εἶχε παραπεμφθῆ εἰς πειθαρχικὸν συμβούλιον, ἦτο ἐξώσεώς τινος, καθ' ἣν, ὡς ἡ πρότασις τοῦ κ. Εἰσαγγελέως τῶν Ἐφετῶν ἀνέφερε, περιέπεσεν εἰς κουφότητα κατὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς ἀποφάσεως, σκεφθεὶς ἐντελῶς ἀντιθέτως πρὸς τὰς καταθέσεις τῶν μαρτύρων. Ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἐδημοσιεύθη τὴν παρελθοῦσαν Πέμπτην ἡ ἀπόφασις τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐφετῶν, διὰ τῆς ὁποίας ἀπαλλάσσεται οὗτος τῆς τοιαύτης κατηγορίας, ἐπὶ τῇ αἰτιολογίᾳ ὅτι κατὰ τὴν ἔκτατον τῆς ἐξώσεως διαδικασίαν ὁ Πρόεδρος δύναται νὰ μορφώσῃ πεποίθησιν οὐ μόνον ἐκ τῶν κοινῶν ἀποδεικτικῶν μέσων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ὅλης ἐν γένει διαδικασίας, οὕτως ὥστε καὶ μετὰ κουφότητος ἂν ὑποτεθῇ ὅτι ἐξεξετιμήθησαν αἱ καταθέσεις τῶν μαρτύρων, δὲν εἶνε οὗτος τιμωρητέος πειθαρχικῶς, ἀφοῦ ὡς ἐν τῇ ἀπολογίᾳ του ἱστορεῖ, τὴν πεποίθησίν του ἐμόρφωσεν καὶ ἐκ τῶν μαρτυρικῶν καταθέσεων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ὅλης διαδικασίας.

Ἐπίσης ἐδημοσιεύθη καὶ ἡ ἀπόφασις τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐφετῶν ἐπὶ μιᾶς τῶν ὑποθέσεων τοῦ τέως Εἰσαγγελέως τῶν Ἀθήναις Πλημμελειοδικῶν κ. Δ. Ἀντωνιάδου, δι' ἧς ἀπαλλάσσεται καὶ οὗτος τῆς κατηγορίας, μὴ γενομένης δεκτῆς τῆς περὶ ἐπιβολῆς πεντηκονταδράχμου προστίμου προτάσεως τοῦ κ. Εἰσαγγελέως τῶν Ἐφετῶν.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ ΒΗΜΑ

Τῷ κ. Διευθυντῇ ἐφημερίδος ἡ «Δικαιοσύνη»

Χαιρετίζω εὐφροσύνως τὴν ἔκδοσιν τῆς ἀξιολόγου ἐφημερίδος ἡ «Δικαιοσύνη», ἡ ὑποστήριξις τῆς ὁποίας ἐπιβάλλεται πᾶσι τοῖς δικηγόροις τοῦ Κράτους διὰ νὰ εὐδοκιμήσῃ χάριν τῶν συμφερόντων τῆς κοινωνίας καὶ αὐτῶν τῶν δικηγόρων.

Μακροβιότητα τῆς ἐφημερίδος ταύτης εὔχομαι ἵνα ᾖ ἀμυντήριον καὶ καυτήριον παρὰ τῶν ἰδιωτῶν καὶ τῶν δικηγόρων κατὰ τῆς ἐκτρόπου συμπεριφορᾶς σεμνοτύφων τινῶν δικαστῶν καὶ τῆς ἐκθέσμου πολιτείας αὐτῶν.

Ἔχω τὴν γνώμην ὅτι ἡ ἐντὸς τῶν ὅρων τῆς εὐπρεπείας στηλίτευσις τῶν παρεκτρεπομένων καὶ ἀδικούντων δικαστικῶν λειτουργῶν θέλει ἀσφαλίσει τὰ δίκαια τῶν πολιτῶν καὶ κρατύνει τὴν ἰσχὺν τῶν Νόμων.

Εὔκαιρον δὲ κρίνω νὰ ἐκφράσω ἔντονον διαμαρτυρίαν κατά τινων δικαστῶν καὶ ἑνίων Εἰσαγγελέων, τῶν ἐνασκούντων πρὸς συγγενεῖς καὶ φίλους ἔργα πρακτόρων—ὑποστηριζόντων σκανδαλωδῶς αὐτοὺς πρὸς ὑλικὴν ὠφέλειαν τῶν εὐνοουμένων συγγενῶν καὶ φίλων καὶ μείωσιν τοῦ δικαστικοῦ γοήτρου.

Παρατηρητέον ὅτι οἱ ἐνδίδοντες εἰς τὰς ταπεινὰς καὶ ἀναιδεῖς τῶν δικαστῶν ἀξιώσεις λαμβάνουσι ὡς εἰκὸς, ἀντιστάθισμα τὴν δικαστικὴν εὔνοιαν καὶ ὑποστήριξιν τῶν πελατῶν των ἢ τῶν φίλων των κατὰ τὴν ἐκδίκασιν ποινικῶν καὶ πολιτικῶν ὑποθέσεων, καὶ οὕτω προπυλακίζεται ἡ δικαστικὴ ἀξιοπρέπεια, ἀδικοῦνται ἰδιῶται καὶ δικηγόροι, ἐπέρχεται ζημία εἰς τὴν δικαιοσύνην, καὶ ἐλαττοῦται μεγάλως ὁ πρὸς τὰ δικαστικὰ πρόσωπα σεβασμός. Περιορίζομαι εἰς ταῦτα, ἀλλὰ θ' ἀναγκασθῶ νὰ καθορίσω τὰ πράγματα καὶ τὰ πράγματα ἐὰν ἐξακολουθήσωσιν οἱ πράκτορες τὴν φαύλην φάμπρικάν των.

Γ. Μουτζουρίδης
Δικηγόρος ἐν Ναυπλίῳ

Αἱ στῆλαι τῆς «Δικαιοσύνης» εἶνε εἰς τὴν διάθεσιν παντὸς δικηγόρου, δικαστοῦ ἢ ἄλλου δικαστικοῦ προσώπου, εὑρισκομένου εἰς τὴν ἀνάγκην ἢ ἐπιθυμοῦντος νὰ ἀνακινήσῃ πᾶν ἐν γένει ζήτημα σχετιζόμενον μὲ τὴν ἀπονομὴν τοῦ δικαίου.

Ζήτημα ἀρκετὰ ἐνδιαφέρον θίγει ἐν τῇ δημοσιευομένῃ σήμερον ἐπιστολῇ του ὁ ἐν Ναυπλίῳ δικηγόρος κ. *Γ. Μουτζουρίδης*, ὑποδεικνύων, ἴσως ὀλίγον ζωηρότερον τοῦ δέοντος, τὰ πιθανὰ ἄτοπα, ἅτινα δύνανται νὰ προκύπτουν ἢ προκύπτουν ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἐν ἁπάσαις σχεδὸν ταῖς δικαστικαῖς περιφερείαις ἐπαγγέλλονται τὸν δικηγόρον πρόσωπα συνδεόμενα στενότατα συγγενικῶς μετὰ τῶν δικαστῶν ἢ τῶν προέδρων τῶν δικαστηρίων ἢ τῶν Εἰσαγγελέων. Δὲν συγκαταλεγόμεθα μεταξὺ τῶν φρονούντων, ὅτι πρὸς χρηματισμὸν ἔμμεσον ἢ ἄμεσον ἢ πρὸς ὑλικὴν συνδρομὴν τῶν συγγενικῶς μετ' αὐτῶν συνδεομένων, ἐκμεταλλεύονται οἱ δικασταί μας τὸ ἀξίωμά των, ἂν δ' ὑποτεθῇ ὅτι καὶ μεμονωμέναι τυχὸν τοιούτου εἴδους παρεκτροπαὶ παρετηρήθησαν, τοῦτο οὐδὲν ἄλλο σημαίνει ἢ ὅτι καὶ ἐν τῷ δικαστικῷ κλάδῳ, ὅπως καὶ ἐν οἱῳδήποτε ἄλλῳ πολυαρίθμῳ κλάδῳ, παρεισδύουν χαρακτῆρες ἱκανοὶ μέχρι τοιούτων νὰ κατέρχωνται ποταποτήτων. Τὸ ἐνδεχόμενον ὅμως τοῦτο φαινόμενον δὲν εἶνε ἱκανὸν οὔτε τὸν κανόνα οὔτε τὴν γενικὴν νὰ μεταβάλῃ ἰδέαν, ὅτι ὁ Ἕλλην δικαστὴς ἐδείχθη μέχρι τῆς σήμερον, κατ' ἀρχήν, ἀνώτερος χρημάτων. Ὅπωσδήποτε τὸ ἄτοπον τὸ ἐκ τῆς συνεργασίας, οὕτως εἰπεῖν, δικηγόρων καὶ δικαστῶν συγγενῶν πρὸς ἀλλήλους δὲν παύει, τοσούτῳ μᾶλλον καθόσον αἱ κοινωνίαι ἡμῶν εἶνε τόσον στεναὶ ὁ δὲ πολὺς κόσμος τόσον φύσει εὔπιστος, ὥστε καὶ ἐκ μόνης τῆς σκέψεως, ὅτι ὁ μὲν ἢ ὁ δὲ δικηγόρος ἔχει, κατὰ τὴν κακῶς ἐπικρατήσασαν φράσιν, τὰ *μέσα*, λίαν συχνῶς παρήχθησαν προσωρινὰ μέν, λίαν ὅμως ὀγκώδεις πελατεῖαι, αἵτινες παραδόξως ἐξημίσθησαν ἅμα τῇ ἀπομακρύνσει ἐξ ὡρισμένης ἕδρας τοῦ ὡς *προστάτου* δοξαζομένου.

Δικαιοσύνη καὶ παρασκήνια

Ὁ νομικὸς καὶ ὁ πολὺς ἐν γένει κόσμος ἐξενίσθη ἐπὶ τῷ ἀκούσματι, ὅτι συνεπείᾳ αἰτήσεως τοῦ Ἀνακτορικοῦ ταμείου, ἐπετράπη διὰ πράξεως τοῦ κ. Προέδρου καὶ ἐνηργήθη ἀποσφράγισις τῆς περιουσίας τοῦ ἀποβιώσαντος ἐπιμελητοῦ τῆς Βασιλικῆς χορηγίας Νικολ. Θὼν οὐχὶ ἐπὶ σκοπῷ ἀπογραφῆς, ἀλλ' ἐπὶ μόνῳ τῷ τέλει τοῦ νὰ ἀνευρεθῶσι καὶ ἀφαιρεθῶσιν ἢ ληφθῶσιν ἔγγραφα ἢ ἄλλα ἀντικείμενα ἀνήκοντα εἰς τὴν ἰδικωτέραν περιουσίαν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως. Τὸ πρᾶγμα ἐφάνη ἐκ πρώτης ὄψεως κατὰ τοῦτο δικονομικῶς ἀνώμαλον, καθότι καὶ τὸ Ἀνακτορικὸν ταμεῖον, ἐξ οὗ ἀπέρρεεν ἡ ἐν λόγῳ αἴτησις, οὐδὲν ἄλλο θεωρεῖται ἢ πρόσωπον τοῦ Ἀστυκοῦ δικαίου, ὑποκείμενον εἰς τὰς γενικὰς ὑποχρεώσεις καὶ ἀπολαῦον τῶν αὐτῶν δικαιωμάτων, ἅτινα ἀπονέμονται εἰς πᾶν ἐν γένει φυσικὸν ἢ νομικὸν πρόσωπον. Τὸ ἐκ τῆς σκέψεως ἄρα ταύτης ἄμεσον συμπέρασμα εἶνε ὅτι καὶ ἡ ὑποβληθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀνακτορικοῦ ταμείου, ὡς ἄνω αἴτησις περὶ ἀποσφραγίσεως, ὡς αἴτησις *διεκδικητοῦ* ἁπλῶς ἀντικειμένων μὴ ἀνηκόντων εἰς τὴν κληρονομίαν, ἔδει νὰ συνεχωνεύετο μετὰ τῆς αἰτήσεως παντὸς ἐνδιαφερομένου πρὸς ἀποσφράγισιν ἐπὶ σκοπῷ ἀπογραφῆς τῆς κληρονομίας, τότε δὲ καὶ μόνον ν' ἀπεδίδοντο εἰς αὐτὸ τὰ ὑποδεικνυόμενα ἀντικείμενα, ὅταν, *μετὰ τὸ πέρας* τῆς ἀπογραφῆς, δὲν ὑπῆρχον ἀντιρρήσεις ἐκ μέρους τῶν κληρονόμων ἢ τῶν ἄλλων τυχὸν ἐνδιαφερομένων. Φρονοῦμεν ὅμως, ὅτι ἡ τοιαύτη συλλογιστικὴ σειρὰ δὲν δύναται νὰ κρατήσῃ ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ὁπότε διὰ τῆς αἰτήσεως ὑποδεικνύεται, ὅτι τὰ μέλλοντα νὰ ἀναληφθῶσιν ἔγγραφα, πιθανὸν νὰ ἀνήκωσιν εἰς τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλέα, ὁπότε πλέον τὰ ἔγγραφα ταῦτα εἰσὶν οὐχὶ ἰδιωτικὰ ἀλλὰ *δημόσια*.

Καθαρογράφεται

Ἀνάλογος πρὸς τὴν ταχύτητα μὲ τὴν ὁποίαν ἐνεργεῖται ἡ καθαρογραφὴ καὶ διεκπεραίωσις ἐν γένει τῶν πολιτικῶν ἀποφάσεων, δὲν ἦτο δυνατὸν ἢ νὰ εἶνε καὶ ἡ σπουδὴ πρὸς καθαρογραφὴν τῶν ποινικῶν βουλευμάτων. Τὸ συνήθως καὶ ἐν τῇ σοβαρωτάτῃ ταύτῃ ἐργασίᾳ γενόμενον εἶνε ὅτι εἷς καὶ μόνος ὑπάλληλος, σπανιώτερον δὲ καὶ εἷς ἄπειρος γραφεὺς ὡς βοηθὸς αὐτοῦ, ἀναλαμβάνει τὴν σύνταξιν τῶν βουλευμάτων καὶ τὴν ἔκδοσιν τῶν σχετικῶν πρὸς κοινοποίησιν ἀποσπασμάτων, καταναλίσκων πρὸς τοῦτο, συνήθως μὲν τρεῖς ἢ καὶ πέντε ἡμέρας, οὐχὶ σπανίως ὅμως καὶ ὀκτώ, κατὰ τὰς ὁποίας ὁ ἐν προφυλακίσει διατελῶν, τοῦ ὁποίου ἡ ἀπὸ τῶν φυλακῶν ἀπόλυσις διατάσσεται διὰ τοῦ βουλεύματος, ἐξηκολουθεῖ τὸν βίον τοῦ ὑποδίκου ἐν ταῖς φυλακαῖς καὶ λαμβάνων διὰ τοῦ συνηγόρου του ἢ τῶν ἄλλων ὑπὲρ αὐτοῦ ἐνδιαφερομένων τὴν ὅσον στερεότυπον τόσον καὶ χαρακτηριστικὴν τοῦ ἐπὶ τῶν βουλευμάτων τμηματάρχου! ὑπογραμματέως τοῦ Πρωτοδικείου ἀπάντησιν:

— Ὤχ ἀδελφέ, ἐκάθησε τόσους μῆνας καὶ τώρα ἐχάλασε ὁ κόσμος γιὰ πέντε δέκα ἡμέρας!

ΑΠΟ ΤΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΒΟΥΛΕΥΜΑΤΑ

Δύο σοβαρωτάτης σημασίας ποινικαὶ ὑποθέσεις ἔληξαν τὴν ἑβδομάδα ταύτην διὰ τῆς ἐκδόσεως τῶν σχετικῶν βουλευμάτων τοῦ συμβουλίου τῶν ἐν Ἀθήναις Πλημμελειοδικῶν.

Ἡ πρώτη τούτων ἀφορᾶ τὸ πολυθρύλητον ζήτημα τοῦ Ζητσαίου κληροδοτήματος διὰ τὸ ὁποῖον κατεμηνύθη ὡς σφετεριστὴς εἷς ἐκ τῶν ἐκτελεστῶν τῆς διαθήκης μετά τινος ἄλλου. Ἡ πρότασις, συνταχθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἀντεισαγγελέως τῶν Πλημμελειοδικῶν κ. Κ. Ζαβιτσάνου καταλήγει διὰ μακροτάτων σκέψεων καὶ μετὰ τὴν λύσιν δυσχερῶν νομικῶν ζητημάτων, εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι δέον νὰ παραπεμφθῶσιν οἱ καταμηνυθέντες ὡς ἔνοχοι κακουργήματος ὑπεξαιρέσεως. Τὸ συμβούλιον, παρὰ τὴν γνώμην ταύτην τοῦ κ. Εἰσαγγελέως, ἡρμήνευσε τὴν ἀποδιδομένην κατηγορίαν ὡς φέρουσαν χαρακτῆρα πλημμελήματος καὶ ἰδίᾳ ὡς παράβασιν τοῦ ἄρθρ. 439 ἐδ. 1. Ποιν. Νόμου.

*

Ἑτέρα ὑπόθεσις, συγκλονίσασα, δύναταί τις νὰ εἴπῃ, τὴν κοινωνίαν μας πρό τινος χρόνου, ἦτο ἡ τῶν κατηγορουμένων ὡς αὐτουργῶν ἢ συνεργῶν ἐν ταῖς χρηματικαῖς ἀνωμαλίαις, αἵτινες ἀπεκαλύφθησαν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Συμβολαιογράφου Ἀθηνῶν Ἰωάννου Γαϊτάνου. Καὶ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ἐχειρίσθη ὡς εἰσαγγελεύων ὁ κ. Κ. Ζαβιτσάνος, ὅστις διὰ μακροτάτης καὶ πλέον ἢ ἀναλυτικῆς προτάσεως ἀποδέχεται ἐν μέρει μὲν καὶ ὡς πρὸς ἕνα τῶν κατηγορουμένων, ὅτι δέον νὰ παύσῃ πρὸς καιρὸν ἡ καταδίωξις, ἐν μέρει δὲ καὶ ὡς πρὸς ἅπαντας τοὺς κατηγορουμένους, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀφορμὴ πρὸς καταδίωξιν διότι τινὲς μὲν ἐκ τῶν κατηγοριῶν δὲν ἀπεδείχθησαν, ἄλλαι δὲ, καίτοι ἀποδειχθεῖσαι, δὲν ἀποτελοῦσι παράβασιν τοῦ Ποιν. Νόμου, ὡς ἀντικείμενα πολιτικῆς διαφορᾶς.

Τὴν πρότασιν ταύτην τοῦ κ. Εἰσαγγελέως ἀπεδέξατο καθ' ὁλοκληρίαν καὶ τὸ Συμβούλιον.

Ἀμφοτέρων τῶν βουλευμάτων τούτων ἐπιφυλασσόμεθα νὰ δημοσιεύσωμεν εἰς προσεχῆ φύλλα τὰ κυριώτερα μέρη.

Ὁλόκληρον τὸ σύστημα Ῥωμαϊκοῦ Δικα ου Windscheid κατὰ μετάφρασιν Α. Ἀργυροῦ, πωλεῖται ἀντὶ δραχ. 40. Πᾶσα αἴτησις ἀπευθυντέα εἰς τὰ γραφεῖα τῆς «Δικαιοσύνης» ἢ εἰς τὸν κ. Κ. Μπίρην δικηγόρον ὁδὸς Πειραιῶς 39.

Η ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΠΑΡ' ΗΜΙΝ

ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ

Α'.

Πανταχοῦ πέριξ ἡμῶν ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ παρατηρητοῦ διαβλέπει ἀνοικοδομητικὰς τάσεις. Ὁ νεώτερος πολιτισμός, ἡ κοινωνικὴ πρόοδος, αἱ ὁσημέραι δημιουργούμεναι ἀνάγκαι, ὠθοῦσι τὰ ἄτομα εἰς αὐθόρμητον καὶ λανθάνουσαν δρᾶσιν, ἧς ἀποτέλεσμα εἶνε αἱ συσσωματώσεις τῶν διαφόρων κοινωνικῶν τάξεων καὶ ἡ ἀνάλογος ἀνάπτυξις αὐτῶν δι' ἧς διδάσκονται ἀλληλεξαρτησίαν καὶ κατανοοῦσι τὰ ἀγαθὰ τῆς ἀλληλεγγύης. Πᾶσα μεμονωμένη τῶν ἀτόμων δρᾶσις ἀποδεικνύεται σήμερον κατὰ γενικὸν κανόνα ἀνεπαρκὴς καὶ ἀνίσχυρος πρὸς ἐπίτευξιν γενικωτέρου τινὸς καλοῦ. Ἐὰν τοῦτο καταδείκνυται ἀληθὲς ἐν ταῖς μᾶλλον εἰς πολιτισμὸν προηγουμέναις εὐρωπαϊκαῖς χώραις, ἐν αἷς πᾶσα κοινωνικὴ τάξις θεωρεῖ ἀναγκαῖον χάριν τῆς εὐημερίας καὶ μορφώσεως τῶν ἑαυτῆς μελῶν, χάριν εὐχερεστέρας ἐπιτεύξεως τῶν ἑαυτῆς ὑλικῶν καὶ ἠθικῶν σκοπῶν νὰ ἑνοῦται εἰς σωματεῖα, εἰς συνδέσμους, εἰς συλλόγους, εἰς ἀδελφότητας παρ' ἡμῖν γίνεται πλέον ἢ κατάδηλον. Παρ' ἡμῖν, ἔνθα τὸ ἐπίσημον Κράτος ἢ εὐκρινέστερον εἰπεῖν, αἱ ἑκάστοτε Κυβερνήσεις, εἴτε ἕνεκα τῶν δημιουργηθεισῶν Κοινοβουλευτικῶν καὶ πολιτικῶν συνθηκῶν, εἴτε δι' ἔλλειψιν παρ' αὐταῖς καταλλήλου συστήματος, εἴτε δι' ἄλλον λόγον, ἀπεδείχθησαν ἀνίκανοι πρὸς αὐθόρμητον ἀλλὰ καὶ συστηματικὴν ἐργασίαν τείνουσαν εἰς βελτίωσιν τῶν παρ' ἡμῖν κακῶς ἐχόντων, ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη ἐπιβάλλει τὴν εἰς ὁμάδας ἀνεξαρτήτους καὶ αὐτοτελεῖς συνένωσιν καὶ ὀργάνωσιν τῶν διαφόρων κοινωνικῶν τάξεων, τῶν ἀνεξαρτήτων καὶ ἐργαζομένων αἵτινες, ἑνοῦσαι τὰς ὑλικὰς καὶ ἠθικὰς καὶ διανοητικὰς αὐτῶν δυνάμεις νὰ ὑποδεικνύωσι προσηκόντως καὶ ἐν ἀνάγκῃ νὰ ἐπιβάλωσι διὰ τῶν νομίμων μέσων τὴν μελέτην καὶ ἐφαρμογὴν τῶν μέτρων ἐκείνων, ἅπερ γενικῶς θεωροῦνται ἀναγκαῖα καὶ περὶ τῶν ὁποίων ἡ ἐπίσημος πολιτεία περὶ ἄλλα τυρβάζουσα ἀδυνατεῖ· ἢ δὲν ἔχει τὸν καιρὸν ἢ δὲν θέλει νὰ σκεφθῇ καὶ ἀποφασίσῃ. Τὸ ὅτι δὲ μία τοιουτοτρόπος ὥθησις καὶ σταθερὰ ἐπιμονὴ οὐχὶ σπανίως μεταβαλλομένη εἰς ἀπαίτησιν τῆς κοινῆς γνώμης, εἶνε εὔκολον νὰ τελεσφορήσῃ, ἐλπίζομεν ὅτι δὲν δύναται νὰ ἀμφισβητηθῇ σπουδαίως. Πρόσφατα ἄλλως τε τὰ παραδείγματα τοιούτων τελεσφορήσεων ὁσάκις ἡ λῆψις μέτρου τινός, εἰς γενικωτέραν ὠφέλειαν ἀποβλέποντος, ἐζητήθη ἐπιμόνως παρ' ὁμάδων κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον συντεταγμένων.

*

Καὶ ἡ Δικαιοσύνη παρ' ἡμῖν ἂν μὴ ὑφίσταται εἰς μέγαν βαθμόν, ὡς πολλοί, εὐλόγως ἴσως φρονοῦσι, τὴν ἐπίδρασιν τῆς πολιτικῆς, ἐξ ἧς τόσον πάσχουσιν ἄλλοι κλάδοι τῆς διοικήσεως, οὐχ ἧττον θὰ ἦτο ὑπερμέτρως ἐπιεικὲς καὶ ὑπεράγαν αἰσιόδοξον νὰ ἰσχυρισθῇ τις ὅτι ἀπονέμεται κατὰ τρόπον ἀποκλείονται πᾶσαν μεμψιμοιρίαν καὶ πάντα φόβον χειροτερεύσεως. Ἴσως μάλιστα ἡ ἀλήθεια ἔγκειται καὶ πέραν τοιούτου χαρακτηρισμοῦ, ὅ ἐστιν εἰς τὴν δόξαν, ὅτι εὐλόγως ἡ πεποίθησις τῆς κοινῆς γνώμης περὶ τῆς ὀρθῆς ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης ἤρξατο ἀπό τινος χρόνου αἰσθητῶς κλονιζομένη καὶ ὅτι ἐν γένει ἡ δικαιονομικὴ ἡμῶν κατάστασις δὲν εἶνε ἡ ἦν θὰ ηὔχετό τις. Τῆς δόξης ἄλλως τε ταύτης δὲν ἀπέχουσι πολὺ καὶ αἱ μᾶλλον αἰσιόδοξοι τῶν γνωμῶν, αἵτινες καὶ ἀπὸ τῶν στηλῶν τούτων ἐξηνέχθησαν περὶ τούτου. Ἡμεῖς διὰ τοῦ ἄρθρου τούτου δὲν προτιθέμεθα νὰ ἐξετάσωμεν ἀναλυτικῶς τὰ αἴτια τῆς καταστάσεως ταύτης, διὰ τὴν ὁποίαν ἀναμφισβητήτως οὔτε ἡ κειμένη νομοθεσία εἶνε ἐντελῶς ξένη, οὔτε οἱ ἀπονέμοντες τὴν δικαιοσύνην καθ' ὁλοκληρίαν ἀπηλλαγμένοι, οὔτε οἱ λοιποὶ συντελεσταὶ αὐτῆς (δικηγόροι) τελείως ἀμέτοχοι. Ἀδιάφορον ἂν ἡ συνέργεια τῶν μὲν ἢ τῶν δὲ εἶνε θετικὴ ἢ ἀρνητική. Καθ' ἡμᾶς καὶ ἡ ἐκ μέρους τῶν ἀρίστων καὶ ὁμολογουμένως τιμώντων τὸν δικαστικὸν κλάδον στοιχείων, ὧν δὲν ἀμοιρεῖ εὐτυχῶς οὗτος, ἀνοχὴ συναδέλφων ἀνικάνων καὶ ἀναξίων καὶ ἡ ἐκ μέρους τῶν δικηγόρων παρατηρουμένη μοιρολατρεία καὶ ἀνεκτικότης διὰ καταστάσιν τὴν ὁποίαν ἐν τούτοις κάλλιον παντὸς ἄλλου ἀντιλαμβάνονται οὗτοι ὡς ἥκιστα ἀνεκτὴν διὰ τὸ παρὸν καὶ ὡς ἐγκυμονοῦσαν κινδύνους διὰ τὸ μέλλον, δι' ἣν ὅμως ἀρκοῦνται νὰ θρηνῳδοῦν ψάλλοντες ἱερεμιάδας καὶ ἐκφωνοῦντες φιλιππικοὺς χωρὶς καὶ νὰ ἐξέρχωνται ἑνὸς τοιούτου laissez passer, δὲν παύει νὰ εἶνε ἀξία μομφῆς τινος. Ἰδίᾳ ἡ ἀδράνεια διὰ ζήτημα τόσον ζωτικὸν τῆς πολυπληθοῦς τάξεως τῶν δικηγόρων τῆς πρωτευούσης, οἵτινες ἔπρεπε νὰ πρωτοστατῶσιν εἰς τὰ εἰς τὴν δικαιοσύνην ἀφορῶντα καὶ γενικώτερον ἐνδιαφέρον ἐνέχοντα ζητήματα, παραδειγματίζοντες οὕτω καὶ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις συναδέλφους, ἡ ἀπαισιοδοξία αὐτῶν, ἡ ἔλλειψις ἐπαγγελματικοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ αὐτοπεποιθήσεως, ἡ δυσπιστία εἰς τὴν ἑαυτῶν ἠθικὴν ἰσχὺν καὶ ἡ ἀμφιβολία ὅτι καὶ ἐν συμπαγεῖ ὁμάδι συνηνωμένοι καὶ ὠργανωμένοι καὶ τοιουτοτρόπως ἐνεργοῦντες δύνανται νὰ παραγάγωσι καλόν τι καὶ ὠφέλιμον εἶνε, κατὰ τὴν ταπεινὴν ἡμῶν γνώμην πλέον ἢ ἀδικαιολόγητος.

Ἡμεῖς, ἀποδίδοντες μεγάλην σπουδαιότητα εἰς τὴν ἀναντίρρητον ἄλλως τε ἀξίαν τὴν ἐνυπάρχουσαν ἐν τῷ ρητῷ «ἡ ἰσχὺς ἐν τῇ ἑνώσει» καὶ φρονοῦντες, ὡς ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος γενικώτερον ἐκτίθεται, ὅτι συντεταγμέναι καὶ προσηκόντως ὠργανωμέναι ὁμάδες διαφόρων κοινωνικῶν τάξεων ἠδύναντο καταλλήλως διδασκόμεναι βαθμηδὸν δὲ καὶ σὺν τῷ χρόνῳ συναισθανόμεναι τὸν προορισμὸν αὐτῶν νὰ ἀποβῶσι πρόξενοι πολλῶν ἀγαθῶν καὶ ἑαυταῖς καὶ τῇ πατρίδι, τρέφομεν πολλῷ μᾶλλον, ἀπόλυτον καὶ ἀδιάσειστον τὴν πεποίθησιν ὅτι οἱ δικηγόροι τῆς πρωτευούσης, συντασσόμενοι καὶ ὀργανούμενοι εἰς σύλλογον ἀξιοπρεπῆ καὶ πρεπόντως ἐργαζόμενον καὶ δρῶντα καὶ ἀποτελοῦντες οὕτω μίαν τεραστίαν ἠθικὴν δύναμιν ἐξ ὑπερεξακοσίων ὄντως ἐπιλέκτων ἐν μορφώσει καὶ διανοίᾳ μελῶν, — λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι εἰς τετρακοσίους περίπου ἀνέρχονται οἱ δικηγοροῦντες καὶ εἰς πολὺ πλείονας τούτων οἱ διὰ διαφόρους λόγους μὴ ἐνασκοῦντες τὸ ἐπάγγελμά των δικηγόροι Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς — θὰ ἠδύναντο εὐεργετικώτατα διὰ τὸ Κράτος καὶ τὸ ἔθνος νὰ δράσωσι καὶ ἐπὶ εὐρυτέρου ἴσως πεδίου, πάντως ὅμως θὰ συνετελουν εἰς αἰσθητὴν βελτίωσιν τῶν ὅρων καὶ συνθηκῶν ὑφ' ἃς ἀπονέμεται παρ' ἡμῖν ἡ δικαιοσύνη. Καὶ μόνον δὲ τὸ τελευταῖον τοῦτο ἂν γίνῃ ἀποδεκτὸν, εἶνε νομίζομεν ἀρκετὸν ὅπως ἁπαξάπαντες οἱ δικηγόροι Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς θεωρήσωσιν ὡς καθῆκον αὐτῶν τὴν ἀφιέρωσιν ὀλίγου χρόνου καὶ ἔτι ὀλιγωτέρου χρήματος ὅπως τελεσφορήσῃ ἡ διὰ πολλοστὴν ἤδη φορὰν ἀνακινηθεῖσα, ἀρκετὰ δὲ ὁπωσδήποτε προχωρήσασα καὶ δὴ μέχρι καλοῦ ὁπωσοῦν σημείου ἐξικνουμένη ἰδέα τοῦ Συλλόγου.

Βεβαίως εἶνε μέγα ἀτύχημα ὅτι οἱ κατέχοντες μεταξὺ τῶν συναδέλφων τὰ σκῆπτρα εἰς νομικὴν παιδείαν καὶ δικηγορικὴν πεῖραν, οἵτινες καὶ ὤφειλον νὰ λάβωσι τὴν πρωτοβουλίαν τοιούτου ἐγχειρήματος μετὰ θέρμης καὶ ζέσεως γενόμενοι σκαπανεῖς τῆς ἰδέας ταύτης καὶ ποδηγετοῦντες τοὺς νεωτέρους πλέουσιν εἰς ὠκεανοὺς ἀπαισιοδοξίας καὶ ἀποθαρρύνσεως ἐκ μόνου τοῦ λόγου ὅτι ἀπόπειραί τινες τοῦ παρελθόντος πρὸς ἵδρυσιν συλλόγου ἀπέτυχον! Λησμονοῦσιν οἱ ἄλλως τε ἄξιοι πάσης ἐκτιμήσεως καὶ σεβασμοῦ ἔγκριτοι συνάδελφοι, τὸ κοινὸν περὶ δρυὸς λόγιον τὸ σοφῶς καταδηλοῦν, ὅτι πρὸς ἐπίτευξιν σκοποῦ τινὸς ἀπαιτοῦνται συνήθως ἐπανειλημμέναι ἀπόπειραι, χρειάζονται κατὰ κανόνα ἀλλεπάλληλοι ἐνέργειαι καὶ ἀποδειλιῶσιν ἄνευ οὐσιώδους λόγου, ἀνα-

μένοντες ματαίως τὴν ἐκ τῆς Πολιτείας ἀντίληψιν καὶ ἀποθαρρύνοντες καὶ τοὺς νεωτέρους οἵτινες παρ' αὐτῶν ἀπεξεδέχοντο—καὶ ἀπεκδέχονται ἔτι—νὰ τεθῶσιν ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ σώματος αὐτοὶ πάντες καὶ μόνοι δηλοῦντες ὅτι θὰ ἐργασθῶσιν ἐκθύμως καὶ ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ.

Τοιαύτη ἐκ μέρους αὐτῶν ἐνέργεια θὰ ἔδιδε θάρρος εἰς ὅλους, θὰ διέλυε τὴν ἀποθάρρυνσιν, θὰ μετέβαλλεν εἰς θιασώτας τῆς ἰδέας τοὺς πλείστους ἂν μὴ ἅπαντας καὶ ἐπὶ τέλους θὰ ποσέδιδε σοβαρὸν καὶ ἐπιβάλλοντα χαρακτῆρα εἰς τὰς πρὸς ἐπίσημον καταρτισμὸν τοῦ Σώματος γενομένας ἐσχάτως συνελεύσεις, αἵτινες ἂν εὐτυχῶς δὲν κατέληξαν, ὡς ἐγένοντο, εἰς ἀρχαιρεσιακὸν ἀποτέλεσμα τεῖνον νὰ φυγαδεύσῃ τὰ σοβαρώτερα στοιχεῖα καὶ νὰ παρουσιάσῃ ἐκπροσώπησιν τοῦ Συλλόγου ἥκιστα εὐκταίαν, οὐχ ἧττον δὲν ἦσαν ἀπηλλαγμέναι καὶ ἐπεισοδείων προκαλούντων ἱλαρότητα οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ οἶκτον διὰ μερικὰς ἀκαίρους φιλοδοξίας ἐν οὐ τῷ πρέποντι ἀναφυείσας. Πλὴν δὲν σημαίνει... Ταῦτα ἀνήκουσι πλέον εἰς τὸ παρελθόν...Πάντως ἡ ἀρχὴ ἐγένετο... Ὡς γνωστὸν δὲ «ἀρχὴ ἥμισυ τοῦ παντός». Ἤδη ἡμῖν ἐναπόκειται νὰ ἐπιμεληθῶμεν καὶ γαλουχήσωμεν τὸν νεογέννητον Σύλλογον ὅπως μὴ ἐκπνεύσῃ μόλις εἶδε τὸ φῶς. Βεβαίως δευτέρα συνεδρίασις τοῦ Συλλόγου μὲ τὸ παγερὸν εὐάριθμον τῆς συνεδριάσεως τῆς παρελθούσης Παρασκευῆς δὲν πρέπει νὰ ἐπαναληφθῇ. Εἶνε καιρὸς πλέον ν' ἀποτινάξωμεν μακρὰν ἡμῶν τὴν μαραίνουσαν πάντα ζῆλον ἀπαισιοδοξίαν καὶ μακαριότητα. Ἐνῷ ὅλοι ἀφ' ἑνὸς ἐπιθυμοῦμεν καὶ εὐχόμεθα νὰ ὑπάρχῃ Σύλλογος, ὅπερ ἐκ μόνης τῆς θελήσεως ἡμῶν ἐξαρτᾶται, ἐξ ἄλλου δὲν πκύομεν ἐπαναλαμβάνοντες καὶ εἰς ἄλλους καὶ εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς τὸ ἀξιοθρήνητον ἐκεῖνο: «*Στὸ Ρωμαίικο δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ τίποτε*». Ἐξακολουθοῦμεν δὲ νὰ πιστεύωμεν ἀδύνατον τὴν διατήρησιν Συλλόγου, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ ἔχωμεν σαφῆ γνώμην περὶ τοῦ διατὶ εἶνε ἀδύνατος ἡ διατήρησις αὕτη. Θὰ τελειώσωμεν τὸ παρὸν ἄρθρον μὲ τὸ ἀρκούντως ἐπίκαιρον ρητὸν τοῦ Δημοσθένους: «Διὰ μὲν ἀργίας καὶ ραθυμίας καὶ τὰ παντελῶς ἐπιπολῆς δυσχείρωτα ἐστί, διὰ δὲ καρτερίας καὶ φιλοπονίας οὐδὲν τῶν ὄντων ἀγαθῶν ἀνάλωτον πέφηκεν».

Εἰς προσεχὲς ἄρθρον θὰ πραγματευθῶμεν περὶ τοῦ εὐχεροῦς τῆς Νομοθετικῆς κυρώσεως δι' αὐτοῦ τοῦ Συλλόγου καὶ *μόνον* αὐτοῦ περὶ τῆς κατὰ τὴν ἀντίληψιν ἡμῶν δράσεως αὐτοῦ καθόλου.

Σπυρ. Βελλῆς
Δικηγόρος ἐν Ἀθήναις

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΙΣ
ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΤΩΝ ΖΩΩΝ ΚΑΙ ΑΨΥΧΩΝ ΟΝΤΩΝ

ΥΠΟ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Γ. ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ
Δικηγόρου ἐν Ἀθήναις

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Ἡ κατὰ τῶν ἀδικησάντων πραγμάτων ἢ ζῴων δικαστικὴ καταδίωξις ἐπετρέπετο μὲν εἰς πάντα πολίτην (Παπαδούκα αὐτόθι ἄρθρ. 388), ἀλλ' οἱ συγγενεῖς τοῦ παθόντος ὑπεχρεοῦντο νὰ καταδιώξωσι τὸ τὸν φόνον εἰργασμένον, ἵνα ἀπαλλαχθῶσι τοῦ τοιούτου καθήκοντος καὶ προφυλαχθῶσι πάσης ὑπονοίας ὅτι αὐτοὶ οὗτοι διέπραξαν τὸν φόνον (Dareste αὐτόθι).

Ὡς ποινὴ δ' ἐπεβάλλετο πάντοτε ἡ τῆς ὑπερορίας (Αἰσχίνης κατὰ Κτησιφῶντος: 224 Ραγκαβῆ αὐτόθι λεξ.Πρυτανείῳ Dareste αὐτόθι).

Ἡ συμβολικὴ κατὰ τῶν ἀδικησάντων ζῴων ποινικὴ καταδίωξις διατηρεῖται καὶ κατὰ τὸν μεσαίωνα εἰς τοὺς Δυτικοὺς τῆς Εὐρώπης λαοὺς εἰς ὅσους δὲν εἶχεν ἐπιδράσει ὁ πολιτισμὸς τῶν Ρωμαίων καὶ ἡ νομοθεσία αὐτῶν· πομπώδης δὲ καὶ μέχρι γελοίας καταχρήσεως ἦτο ἡ διαδικασία τῆς τε καταδιώξεως καὶ καταδίκης τῶν ἐγκληματησάντων ζῴων κυρίως μάλιστα τὸν φόνον ἢ ἄλλην προσβολὴν προξενησάντων ἐντόμων (L. Manabrea, de l'origine de la forme et de l'esprit des jupements rendus an m. a. contre les animaux. 1846).

Διὰ τοῦ Ρωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ ἄρχεται ἡ τρίτη περίοδος τῆς ποινικῆς εὐθύνης τῶν ὑπὸ τῶν ζῴων προξενουμένων ἀδικημάτων.

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην φαίνεται ἐγκαταλιπόμενος ὁ θεσμὸς τῆς συμβολικῆς καὶ ἀμέσου καταδιώξεως τῶν ἀδικησάντων ζῴων διότι οὐδεμία σχετικὴ διάταξις περιέχεται ἐν ταῖς γνωσταῖς συλλογαῖς τῶν Ρωμαϊκῶν Νόμων· ἐπιστημονικῶς δ' ὀργανοῦται καὶ μεθοδικῶς διαρρυθμίζεται καὶ ἐπεκτείνεται καὶ ἐπὶ τῶν βλαψάντων ζῴων ὁ ἀστυκῆς φύσεως θεσμὸς τῆς ἐκδόσεως τοῦ βλάψαντος (noxal detitio) ὅστις ἐν τούτοις καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν ἦτο ἴσως γνωστὸς (Dareste αὐτόθι σελ. 101) καὶ παρ' Ἑβραίοις ἀπαντᾶται (ἔξοδος κεφ. κα. § 35). Ἐκ παραλλήλου δὲ τῆς ἐπὶ βλάβῃ ταύτης ἀγωγῆς μορφοῦται καὶ ὁ ποινικὸς θεσμὸς τοῦ ἀγορανομικοῦ δόγματος (Edicto d' Aedilicio).Κατὰ τοὺς νόμους τούτους ἐπιβάλλεται ὡρισμένη τις ἐπιμέλεια πρὸς φύλαξιν τοῦ ἐπικινδύνου ζῴου, ἡ παράλειψις τῆς ὁποίας συνεπάγεται τὴν ποινικὴν καὶ ἀστικὴν ταύτην εὐθύνην τῶν ἐπιβαρυνομένων τῆς προσηκούσης φυλάξεως. (Acarias Dr. R. Τόμ. II σελ. 1207). Τὸ δὲ ἀδικῆσαν ζῷον κατὰ συνέπειαν τῆς «actio noxalis» ἐκδίδεται εἰς τὸν παθόντα ἢ τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ οὐχὶ ποινῆς κατὰ τοῦ ζῴου ἕνεκεν, ἀλλὰ λόγῳ ἀποζημιώσεως (garraud traité τόμ. I σελ. 417 § XXXI) ἀλλὰ καὶ οὐδεὶς ἄλλος λόγος οὐδαμοῦ τῆς Ρωμαϊκῆς νομοθεσίας γίνεται περὶ αὐτοτελοῦς καὶ ἀμέσου τιμωρίας τοῦ ἀδικήσαντος ζῴου. Διὰ τῶν θεσμῶν τούτων τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου τίθενται αἱ βάσεις τῶν νεωτέρων διατάξεων τοῦ ποινικοῦ Νόμου περὶ εὐθύνης ὧν ἐχόντων ἐπικίνδυνα ζῷα. Ὡς πρὸς δὲ τὰ ἄψυχα ὄντα κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην διαρρυθμίζονται αἱ περὶ ἐκχυθέντων, ριφθέντων ἢ ἐπηρτημένων σχετικαὶ τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου διατάξεις.

Κατὰ τὴν τελευταίαν καὶ σύγχρονον περίοδον τῶν ἐπὶ τοῦ θέματος θεωριῶν κατὰ περίεργον σύμπτωσιν ἀνευρίσκομεν τὰς αὐτὰς ἰδέας αἱ ὁποῖαι ἐνέπνευσαν τὸν ἄνθρωπον τῆς πρώτης καὶ ἀρχεγόνου περιόδου· ὁ ἄνθρωπος ἐξακολουθεῖ καὶ νῦν ἔτι ν' ἀποδίδῃ εἰς τὸ ἄλογον ζῷον τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ πάθη αὐτοῦ· ἀλλ' ἡ ἐν τῷ θετικῷ ποινικῷ νόμῳ ἐξωτερίκευσις αὐτῶν λαμβάνει ἐντελῶς διάφορον διεύθυνσιν.

Ὁ ἄνθρωπος, ἀποδίδων εἰς τὸ ζῷον τὰς ἰδίας αὐτοῦ ἀρετάς, ἐξαλείφει ὀλίγον κατ' ὀλίγον πᾶσαν ἰδέαν ὑλικῆς καὶ καὶ αὐθαιρέτου κατακτήσεως αὐτοῦ καὶ γεννᾷ θεωρίας ἰδίων τῶν ζῴων δικαιωμάτων, ἀπαγορεύων τὴν πρὸς τὰ ζῷα σκληρότητα (Garraud XXXI ἄρθρ. 1—4) καὶ χάριν τῶν δημοσίων ἠθῶν παραγγέλλει ὡρισμένους τρόπους τοῦ φέρεσθαι πρὸς αὐτά. Διὰ τῶν φιλοζώων σωματείων, διὰ τοῦ τύπου καὶ ἄλλων δημοσιευμάτων, προσδιορίζονται τὰ ὅρια τῆς ἐπὶ τῶν ζῴων κυριαρχίας τῶν ἀνθρώπων μέχρι τῆς ὅσον ἔνεστι ἠπιωτέρας χρήσεως καὶ ἀπολαύσεως τῶν ἐξ αὐτῶν ὠφελημάτων, ἐπιτρεπομένης τῆς ἀφαιρέσεως τῆς ζωῆς αὐτῶν μόνον ἐν περιπτώσει τελείας ἀνικανότητος, ἐν ἐσχάτῳ γήρατι ἢ χάριν τῆς ἀπαραιτήτου διὰ τὸν ἄνθρωπον τροφῆς, διά τινα δ' ἐξ αὐτῶν εἴδη καὶ καθ' ὡρισμένας μόνον ἐποχὰς τοῦ ἔτους καὶ τέλος χάριν τῶν καὶ δι' αὐτὰ τὰ ζῷα τόσον ὠφελίμων βιολογικῶν καὶ φυσιολογικῶν μελετῶν (Schopenhauer Le Fondement de la Moral - Clande Bernard ἐν «Lo vie de Pasteur ὑπὸ Vallry Padot Σελ. 472 καὶ 474).

Ἀποδίδων δ' εἰς τὰ ζῷα ὁ ἄνθρωπος τὰ ἴδια αὐτοῦ πάθη ἐγκαταλείπει ἐντελῶς καὶ ἐξαλείφεται καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς λογικῆς αὐτοῦ πᾶσα ἄμεσος ἐκδίκασις τοῦ ὑπ' αὐτῶν προξενομένου ἀδικήματος. Προσπαθεῖ δὲ τὴν εὐξευγένισιν καὶ διάπλασιν τοῦ γένους αὐτῶν (Lacassagne. La Criminalitè chez les animaux ἐν Revue Scientifique 1882 Τόμ. XXIV), ἀλλὰ καὶ αἱ νεώτεραι περὶ ποινῆς θεωρίαι ἐξαλείφουσι πᾶν ἴχνος τῆς ἄλλοτε ἀνάγκης τοῦ παραδειγματισμοῦ τοῦ λαοῦ διὰ τῆς συμβολικῆς καταδιώξεως τῶν ἐγκληματούντων ζῴων, ἡ δ' ἐπιστήμη τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου διδάσκει ὅτι ὑποκείμενον ἐγκλήματος δὲν δύναται νὰ εἶνε τὸ ἄλογον ζῶον. Διότι κατὰ τὰς περὶ τῶν ὅρων τοῦ καταλογιστοῦ τῶν πράξεων διατάξεις τοῦ νόμου (ἄρθρ. 81 τοῦ Π. Ν.) ὅπως καταγνωσθῇ εἴς τινα ποινὴ ἕνεκεν ἀξιοποίνου πράξεως ἀπαιτεῖται ἐλευθέρα βούλησις καὶ συνείδησις τῶν πραττομένων. Ἀλλὰ τὰς ἰδιότητας ταύτας μόνος ὁ ἄνθρωπος ἀπολαμβάνει (Garraud traitè du D. P. Τόμ. I. § XXXI ἄρθρ. 220),

Ὅταν ἡ ἀξιόποινος πρᾶξις εἶνε ἀποτέλεσμα ἐνεργείας ὄντος στερουμένου τῆς συνειδήσεως τῶν πραττομένων καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς βουλήσεως, δὲν δύναται νὰ καταγνωσθῇ εἰς αὐτὸ ποινὴ κατὰ τὸν νόμον, ἑπομένως καὶ τὰ ζῶα, στερούμενα τῶν ἰδιοτήτων τούτων, γενόμενα αἴτια ἐγκλήματος, δὲν δύνανται νὰ κηρυχθῶ-ένοχα καὶ τιμωρηθῶσιν. Ἄλλως ἔχει τὸ ζήτημα τῆς ποινικῆς εὐθύνης τῶν ὅπως δήποτε ὑποχρεουμένων τὴν φύλαξιν ἐπικινδύνων ζῴων· αἱ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου διατάξεις τῶν νεωτέρων νομοθεσιῶν ἐρρυθμίσθησαν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν κατὰ τὸ Ρωμαϊκὸν Δίκαιον ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν ἀρχῶν (ἄρθρ. 614 τοῦ Π. Ν. Ortolan Elements du Dr p. § 394 Hans principes Gènèraux du Dr. P. 40. 256 καὶ 267 καὶ ἑπόμ.).

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΕΓΓΥΗΣΕΩΣ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΟΛΟΓΩΝ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου καὶ τέλος)

Ἀλλ' ἂς ἴδωμεν τί μᾶς λέγει τὸ ἄρθρον 47 ἐν ἐδαφ. 2ῳ τοῦ ΥΛΣ' περὶ εἰσπράξεων τῶν δημοσίων ἐσόδων νόμου «ἐπὶ διαχειρίσεως ὑπολόγων, ἐὰν τὸ χρέος προέρχηται ἐκ τῆς χρηματικῆς ληψοδοσίας αὐτῶν, ὁ τόκος ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν *ἀνεκαλύφθη κατὰ τὴν ἐπιθεώρησιν* τὸ ἔλλειμμα. Ἐὰν δὲ προέρχηται ἐκ λογιστικοῦ προσκόμματος, ἀφ' ἧς ἐξεδόθη ἡ βεβαιοῦσα ταῦτα ἀπόφασις». Προφανῶς ἡ ἀνωτέρω διάταξις, προκειμένου περὶ ἐλλείμματος, ἐννοεῖ τοιοῦτο, ὡς καὶ σαφῶς ἄλλως ἐξηγεῖται, ἀνακαλυπτόμενον κατὰ τὴν ἐπιθεώρησιν.

Ἀλλὰ ποίαν ἐπιθεώρησιν; τὴν γενομένην τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου; ἢ τὴν ἔκτακτον, τὴν γενομένην ὑπὸ ἀνωτέρων ὑπαλλήλων συνεπείᾳ διαταγῆς τῆς προϊσταμένης ἀρχῆς; ἢ καὶ τὴν ἐπιθεώρησιν τὴν τελευταίαν κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐξελέγξεως γενομένην ὑπὸ τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, τὴν ἀνακαλύψασαν καὶ τὸ ἔλλειμμα, ὅπερ αἱ προγενέστεραι ἐπιθεωρήσεις δὲν εἶχον κατορθώσει νὰ φέρωσιν εἰς φῶς;

Τὸ ἐν λόγῳ ἄρθρον ἐννοεῖ τὴν ἐπιθεώρησιν, κατὰ τὴν ὁποίαν *ἀνεκαλύφθη* τὸ ἔλλειμμα, ἀδιάφορον ἐὰν αὕτη ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου, ὑπὸ ἀνωτέρου ὑπαλλήλου ἐκτάκτως ἐπιθεωρήσαντος, ἢ ὑπὸ τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου· κατὰ ταῦτα ὁ τόκος δέον νὰ ἄρξηται ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἀνακαλύψεως ὑπὸ τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, ἤτοι ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεώς του, οὐδέποτε δὲ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς διαχειρίσεως, διότι τοιοῦτόν τι ἐκ τῆς ἑρμηνείας τοῦ μνησθέντος νόμου δὲν προκύπτει· οὐδὲ ἄλλη διάταξις νόμου τοιαύτη ὑπάρχει. Ἀλλ' ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι τὸ Γενικὸν Λογιστήριον κατὰ τὴν τακτικὴν ἐπιθεώρησίν του, διεῖδε μὲν τὸ ἔλλειμμα, τὸ ἐθεώρησεν ὡς πρόσκομμα ὅμως καὶ συνεπῶς τὸ παρέπεμψεν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου πρὸς βεβαίωσιν, πάλιν ἐὰν θεωρηθῇ (ὅπερ ἄτοπον) ὡς ἡμέρα ἀνακαλύψεως ἡ ἡμέρα τῆς κατὰ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου γενομένης ἐπιθεωρήσεως καὶ κακῆς ἐκτιμήσεως (ληφθέντος τοῦ ἐλλείμματος ὡς προσκόμματος) ὁ τόκος τοῦ ἐκ τοῦ ἐλλείμματος χρέους δυνατὸν νὰ ἀρχίσῃ μὲν ἀπὸ τῆς τοιαύτης ἀνακαλύψεως ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου, δὲν πρέπει ὅμως νὰ παραταθῇ πέραν τοῦ ἔτους οὐδέποτε· διότι ἐντὸς ἔτους, κατὰ τὰ λεχθέντα ἀνωτέρω, δέον τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον νὰ εἶχεν ἀποπερατώσει τὴν ἐξέλεγξιν.

Τὸ Δημόσιον δὲν δύναται νὰ ζητήσῃ τόκον διὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα, δι' ἃ ἐξ ὑπαιτιότητός του δὲν εἶχε γίνει ἐξέλεγξις ἕνεκεν ἀμελείας τῶν ἰδίων του ἀρμοδίων ὑπαλλήλων ἢ ἔγεινε τοιαύτη, ἀλλ' ἐσφαλμένη, συμφώνως μὲ τὰς περὶ προστήσεως ἀρχὰς καὶ κατὰ τὸ ἀξίωμα «ὁ ἐξ οἰκείου ἁμαρτήματος ζημιούμενος οὐ δοκεῖ ζημιοῦσθαι». Ἐπὶ τοῦ τελευταίου δὲ τούτου ζητήματος φρονοῦμεν ὅτι ἀνάκρεσις τοιαύτης ἀποφάσεως τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου ἀπευθυνομένη συμφωνος μὲ τὰς διατάξεις τοῦ Σ ψηφίσματος τῆς ἐν Ἀθήναις Συνελεύσεως δὲν θέλει εἶσθε ἄστοχος καὶ ἀνωφελής.

Ἀλέξ. Ν. Σιάτος
Δικηγόρος ἐν Ἀθήναις

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΤΙΜΟΛ. Ε. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΤΗΣ ΑΠΑΤΗΣ

Εἰσηγητικὴ ἔκθεσις πρὸς τὸ νομικὸν καὶ τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν τμῆμα τοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ.

Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς Ἐπετηρίδος τοῦ Παρνασσοῦ Θ'. ἔτους.

Τεῦχος ἐκ σελ. 25.

ΘΡΑΣΥΒ. Γ. ΠΕΤΙΜΕΖΑ
Ὑφηγητοῦ τοῦ Ἐμπορ. Δικαίου

Θεμελιώδεις ἔννοιαι τοῦ Πτωχευτικοῦ Δικαίου.

Ἡ μελέτη αὕτη, δημοσιευθεῖσα ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ τῆς Ἑλλην. καὶ Γαλλ. Νομολογίας, ἀνετυπώθη εἰς ἴδιον τεῦχος ἐκ σελ. 47, ἐδημοσιεύθη δὲ τὸ πρῶτον Γερμανιστὶ ἐν τῷ 9ῳ τεύχει τοῦ ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ ἐν Βερολίνῳ Πανεπιστημίου Kohler ἐκδιδομένου περιοδικοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Berliner juristische Beiträge».

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ὑπὸ **Βασιλείου Τ. Οἰκονομίδου**

Ἔκδοσις ἕκτη

Μετὰ πλείστων προσθηκῶν καὶ βελτιώσεων

ὑπὸ **Μιχαὴλ Γ. Λειβαδᾶ**

Ὑφηγητοῦ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας

Ἐξεδόθη τόμος Α'. τόμος Β', τεῦχος β'.

Τὴν ἕκτην ταύτην ἔκδοσιν τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας ἐπεμελήθη ὁ πολυμαθὴς ὑφηγητὴς τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας κ. Μ. Λειβαδᾶς. Καὶ εἰς μὲν τὸ κείμενον οὐδεμία ἐπηνέχθη μεταβολή, πλὴν ἐκείνων αἵτινες παρίσταντο ἀναγκαῖαι ὡς ἐκ τῆς καταργήσεως ἢ μεταρρυθμίσεως διατάξεών τινων τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας, ἀλλ' ἐν ταῖς σημειώσεσιν ἐγένοντο πλεῖσται προσθῆκαι καὶ βελτιώσεις, ἃς ἡ νεωτέρα νομολογία τῶν ἡμεδαπῶν καὶ ἀλλοδαπῶν δικαστηρίων ἐπέβαλε, πρὸς δὲ διευκρινίσθησαν διάφορα ζητήματα, ἅτινα ἄλλοτε ἄγνωστα, ἐγένοντο νῦν ἀντικείμενον ἐρεύνης τῆς ἐπιστήμης. Ἐντελῶς νέα εἶνε ἡ ἑρμηνεία τῆς ἐν Τουρκίᾳ καὶ ἐν ἄλλοις μὴ χριστιανικοῖς κράτεσιν ἰσχυούσης προξενικῆς διαδικασίας. Ἐλπίζομεν ὅτι καὶ ἡ ἕκτη αὕτη ἔκδοσις γενομένη μετ' ἄκρας ἐπιμελείας ὑπὸ διακεκριμένου ἐπιστήμονος ὡς ὁ κ. Μ. Λειβαδᾶς, θὰ τύχῃ τῆς αὐτῆς δεξιώσεως ὡς καὶ αἱ προηγούμεναι παρὰ τῷ δικαστικῷ καὶ δικηγορικῷ κόσμῳ.

ΠΕΤΡΟΥ ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ
Εἰρηνοδίκου

Ἑρμηνεία τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου μετὰ πλήρους τυπικοῦ. Πωλεῖται παρ' ἅπασι τοῖς βιβλιοπωλείοις ἀντὶ δραχ. 2.

Γ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΥ
Δικηγόρου ἐν Ἀθήναις
Δημοκρατία Ἁγίου Μαρίνου

Τύποις Π. Α. ΠΕΤΡΑΚΟΥ